

Univerzita Pardubice

Fakulta ekonomicko-správní

Vývoj financování složek integrovaného záchranného systému

Lukáš Kupa

**Bakalářská práce
2014**

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (PROJEKTU, UMELECKÉHO DÍLA, UMELECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Lukáš Kupa
Osobní číslo: E11380
Studijní program: B6208 Ekonomika a management
Studijní obor: Management ochrany podniku a společnosti
Název tématu: Vývoj financování složek integrovaného záchranného systému
Zadávací katedra: Ústav regionálních a bezpečnostních věd

Zásady pro vypracování:

Na základě popisu složek a organizace integrovaného záchranného systému ČR se práce zaměří na zdroje financování jeho jednotlivých složek a zhodnotí vývoj struktury i výše prostředků vynakládaných na zajištění jejich činnosti.

Zásady:

- Rešerše odborné literatury a dalších pramenů.
- Stanovení cílů práce a hypotézy, volba metod.
- Deskripce složek a organizace integrovaného záchranného systému ČR.
- Analýza vývoje financování jednotlivých složek IZS v ČR.
- Formulace závěrů.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: cca 30 stran

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

CONNOLLY, S., MUNRO A., Economics of the public sector. Harlow: Pearson Education, 1999. 515 s. ISBN 0-13-096641-X.

HORÁK, R. A KOL., Průvodce krizovým řízením pro veřejnou správu. Praha: Linde, 2004. 407 s. ISBN 80-7201-471-4.

NAHODIL, F. A KOL., Veřejné finance v České republice. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. 359 s. ISBN 978-80-7380-162-5.

PEKOVÁ, J., PILNÝ, J., JETMAR, M., Veřejný sektor - řízení a financování. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2012. 485 s. ISBN 978-80-7357-936-4.

REKTORÍK, J. A KOL., Krizový management ve veřejné správě teorie a praxe. Vyd. 1. Praha: Ekopress, 2004. 249 s. ISBN 80-86119-83-1.

Vedoucí bakalářské práce:

doc. Ing. Ivana Kraftová, CSc.

Ústav regionálních a bezpečnostních věd

Datum zadání bakalářské práce: 1. října 2013

Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2014

doc. Ing. Renata Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Ivana Kraftová, CSc.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 1. října 2013

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 28. 7. 2014

Lukáš Kupa

PODĚKOVÁNÍ:

Tímto bych rád poděkoval své vedoucí práce doc. Ing. Ivaně Kraftové, CSc. za věcné připomínky a rady, které mi pomohly při zpracování bakalářské práce.

ANOTACE

Tato práce se zabývá integrovaným záchranným systémem České republiky. Práce popisuje legislativní rámec IZS a způsob vzniku systému. Dále je v práci popsáno fungování integrovaného záchranného systému. Práce se dále věnuje financování jednotlivých složek integrovaného záchranného systému. Konkrétně popisuje způsob financování, jeho zdroje a výši vynaložených prostředků v letech 2001 až 2012. Práce také analyzuje poměr výše financování složek IZS ze státního rozpočtu a z rozpočtů územních samosprávních celků, poměr běžných a kapitálových výdajů v rámci složek IZS. V neposlední řadě práce analyzuje výši a zdroje financování Zdravotnické záchranné služby Pardubického kraje.

KLÍČOVÁ SLOVA

Integrovaný záchranný systém, krizové řízení, veřejné finance, Hasičský záchranný sbor České republiky, Policie České republiky, Zdravotnická záchranná služba

TITLE

Development of financing of integrated rescue system

ANNOTATION

This work deals with integrated rescue system of Czech Republic. Thesis describes legislative framework of the system and way of its creation. Further thesis describes the operation of integrated rescue system. Thesis also deals with financing of the system. Particularly this work describes form of financing of components of integrated rescue system, its sources and height of granted funds from year 2001 to 2012. Thesis also analyses ratio of financing of components of the integrated rescue system from national budget and from budgets of regional self-governing units, ratio of general and capital expenses of components of the system. Last but not least thesis analyzes volume and sources of financing of Emergency medical service of Pardubice region.

KEYWORDS

Integrated rescue system, crisis management, public finance, Fire and Rescue service of the Czech Republic, Police of the Czech Republic, Emergency medical service

OBSAH

ÚVOD	9
1 DESKRIPTICE INTEGROVANÉHO ZÁCHRANNÉ SYSTÉMU	11
1.1 TERMINOLOGIE TÝKAJÍCÍ SE INTEGROVANÉHO ZÁCHRANNÉHO SYSTÉMU	11
1.2 SITUACE PŘED VZNIKEM INTEGROVANÉHO ZÁCHRANNÉHO SYSTÉMU.....	13
1.3 LEGISLATIVNÍ RÁMEC INTEGROVANÉHO ZÁCHRANNÉHO SYSTÉMU	15
1.4 FUNGOVÁNÍ INTEGROVANÉHO ZÁCHRANNÉHO SYSTÉMU	19
2 VÝVOJ FINANCOVÁNÍ INTEGROVANÉHO ZÁCHRANNÉHO SYSTÉMU.....	23
2.1 STRUKTURA FINANCOVÁNÍ INTEGROVANÉHO ZÁCHRANNÉHO SYSTÉMU	23
2.1.1 <i>Rozpočtové a mimorozpočtové zdroje financování integrovaného záchranného systému</i>	<i>24</i>
2.1.2 <i>Další zdroje financování integrovaného záchranného systému.....</i>	<i>26</i>
2.2 ANALÝZA STRUKTURY A VÝŠE FINANCOVÁNÍ SLOŽEK INTEGROVANÉHO ZÁCHRANNÉHO SYSTÉMU	27
2.2.1 <i>Financování Hasičského záchranného sboru České republiky a požární ochrany.....</i>	<i>27</i>
2.2.2 <i>Financování bezpečnosti a veřejného pořádku.....</i>	<i>33</i>
2.2.3 <i>Financování zdravotnické záchranné služby</i>	<i>39</i>
ZÁVĚR.....	43
SEZNAM PŘÍLOH	48
SEZNAM TABULEK	- 48 -
SEZNAM SCHÉMÁT	- 48 -
SEZNAM VZORCŮ.....	- 48 -
SEZNAM GRAFŮ.....	- 49 -
SEZNAM ZKRATEK	- 50 -

ÚVOD

Zajištění bezpečnosti občanů, jejich majetku a ochrana veřejných statků je jeden z nejdůležitějších úkolů státu. Tuto úlohu v České republice plní z velké části integrovaný záchranný systém a z toho důvodu je téma Vývoje financování složek integrovaného záchranného systému závažné.

Integrovaný záchranný systém (dále jen „IZS“) je složitý systém, jenž vytváří veřejný produkt ve formě zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví osob a majetku na území České republiky. Tyto osoby si v rámci služeb poskytovaných IZS nekonkurují a jsou nevylučitelné ze spotřeby. Financování IZS jako veřejného produktu je velmi komplexní problematikou.

V České republice je toto téma zajímavě zpracováno například doc. Ing. Jitkou Pekovou, CSc. v knize Veřejný sektor – řízení a financování, doc. Ing. Jaroslavem Rektoříkem, CSc. v knize Krizový management ve veřejné správě – teorie a praxe a v neposlední řadě doc. Ing. Františkem Nahodilem, CSc. v knize Veřejné finance v České republice.

Cílem této bakalářské práce je objasnit okolnosti vzniku IZS a popsat jeho předchůdce na území České republiky. Práce přibližuje legislativní rámec, v němž IZS funguje. Dále práce popisuje jednotlivé základní složky IZS s přihlédnutím k legislativě týkající se konkrétní složky.

V další části práce je obecně naznačeno fungování IZS. Snahou je přiblížit problematiku řešení mimořádných událostí s přihlédnutím na jejich závažnost a tím i úroveň řízení IZS.

Práce se dále věnuje financování IZS. Jsou popsány druhy financování a jejich zdroje. K jednotlivým složkám IZS jsou uvedeny příslušné zdroje a pravidla pro jejich financování. Dále je provedeno zmapování výše financování složek IZS a analýza struktury tohoto financování z pohledu poměru prostředků čerpaných ze státního rozpočtu a z rozpočtů územních samosprávních celků. Cílem práce je současně relevantně zodpovědět na níže položené otázky.

Práce odpovídá na následující výzkumné otázky:

- Dochází v rámci úsporných opatření po světové finanční krizi ke snížení prostředků vynakládaných na IZS?
- Jaká je relace mezi běžnými a kapitálovými výdaji v rámci financování Hasičského záchranného sboru a požární ochrany, a to jednak ze státního rozpočtu, jednak z rozpočtů územních samosprávních celků?

- Jaká je relace mezi běžnými a kapitálovými výdaji v rámci financování Policie České republiky a obecních policií, a to jednak ze státního rozpočtu, jednak z rozpočtů územních samosprávních celků?
- Jak rozdílná je výše financování bezpečnosti a veřejného pořádku oproti financování Hasičského záchranného sboru České republiky a požární ochrany?
- Jakým poměrem se podílejí veřejné rozpočty a prostředky kumulované pojistným na zdravotní pojištění na financování Zdravotnické záchranné služby Pardubického kraje?

Mezi použité metody výzkumu patří především rešerše odborné literatury a důvěryhodných internetových zdrojů, které se dané problematiky týkají. Dále jsou použity metody deskripce, analýzy a komparace. Analýza a komparace probíhá především pomocí sloupcových vývojových grafů, vertikální analýza potom pomocí sloupcových poměrových grafů. V neposlední řadě jsou použity matematicko-statistické metody ve formě řetězových indexů. Hlavními zdroji kvantitativních dat jsou státní rozpočet České republiky, sumáře rozpočtů územních samosprávních celků a výkazy zisků a ztrát Zdravotnické záchranné služby Pardubického kraje.

1 DESKRIKCE INTEGROVANÉHO ZÁCHRANNÉ SYSTÉMU

1.1 Terminologie týkající se integrovaného záchranného systému

V oblasti integrovaného záchranného systému se pracuje s řadou speciálních pojmů, z nichž relevantní pro tuto bakalářskou práci budou v této kapitole vymezeny.

IZS definuje zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, v platném znění (dále jen „zákon“) jako „*koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací.*“¹ Pro účely správného pochopení funkce IZS je ale vhodnější rozšířená definice IZS jako systému tak, jak je uvedena v materiálu Hasičského záchranného sboru České republiky (dále jen „HZS ČR“). Ta zní následovně: „*Integrovaný záchranný systém (IZS) je efektivní systém vazeb, pravidel spolupráce a koordinace záchranných a bezpečnostních složek, orgánů státní správy a samosprávy, fyzických a právnických osob při společném provádění záchranných a likvidačních prací a přípravě na mimořádné události. Tak aby stručně řečeno „nikdo nebyl opomenut, kdo pomoci může a vzájemně si nikdo z nich nepřekážel.*“² Systém jako takový je potom možno definovat jako „*soubor vzájemně spjatých prvků v určité struktuře, jemuž je vlastní cílová funkce*“³. V případě IZS jsou těmito prvky jednotlivé základní složky IZS, tedy HZS ČR, Policie České republiky (dále jen „PČR“) a Zdravotnická záchranná služba. Dalšími prvky systému ostatní složky IZS, mezi něž řadíme například Armádu České republiky, obecní policie, Český červený kříž a další subjekty. Mezi prvky systému ale patří i starostové, hejtmani a Ministerstvo vnitra, jež dle své působnosti řídí a koordinují IZS na místní a ústřední úrovni. Všechny tyto prvky jsou spjaté ve struktuře IZS, jež řídí interakce mezi jednotlivými prvky. Cílovou funkcí tohoto systému je potom maximální efektivnost řešení úkolů souvisejících s prováděním záchranných a likvidačních prací, ale i prevence mimořádných událostí.

§ 2 zákona č. 239/2000 Sb. dále definuje další pojmy důležité pro porozumění již uvedené definice IZS, ale i pro správné pochopení dalších částí této práce:

¹ Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, v PZ, § 2

² GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR. *Integrovaný záchranný systém* [online]. [cit. 2013-12-2]. Dostupné z: <<http://www.hzscr.cz/clanek/integrovaný-zachranný-systém.aspx>>

³ KRAFTOVÁ, Ivana. *Finanční analýza municipální firmy*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2002, xii, 206 s. ISBN 80-717-9778-2. Strana 24

- Mimořádná událost je definována jako škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí.
- Záchrané práce zákon popisuje jako činnosti sloužící k odvrácení nebo omezení bezprostředního působení rizik vzniklých mimořádnou událostí, zejména ve vztahu k ohrožení života, zdraví, majetku nebo životního prostředí, a vedoucí k přerušení jejich příčin.
- Likvidačními pracemi zákon rozumí činnosti vyvíjené k odstranění následků způsobených mimořádnou událostí.⁴

Hlavní rozdíl mezi záchrannými a likvidačními pracemi tkví v nutnosti bezprostředního vykonání záchranných prací, tak, aby nebyla poškozena chráněná aktiva. Chráněným aktivem rozumíme cokoliv, co má pro daný subjekt hodnotu, která je působením hrozby oslabena. Reálně se tedy může jednat například o nemovitosti, autorská práva, ale i lidský život a životní prostředí.⁵ Pokud nejsou chráněná aktiva ohrožena, mohou být likvidační práce po dobu trvání záchranných prací odloženy.⁶

Dalším důležitým pojmem v této oblasti je kritická infrastruktura. Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů, v platném znění (dále jen „PZ“) tímto pojmem rozumí *„prvek kritické infrastruktury nebo systém prvků kritické infrastruktury, narušení jehož funkce by mělo závažný dopad na bezpečnost státu, zabezpečení základních životních potřeb obyvatelstva, zdraví osob nebo ekonomiku státu“*⁷. Prvky kritické infrastruktury jsou zejména stavby, zařízení, prostředky nebo veřejná infrastruktura, určená ministerstvy, ČNB a ústředními správními úřady.⁸ Bezpečnostní strategie ČR z roku 2011 uvádí ohrožení kritické infrastruktury jako jednu z devíti největších bezpečnostních hrozeb státu.⁹ Vlivy ohrožující kritickou infrastrukturu poté Bezpečnostní strategie ČR popisuje následovně: *„S ohledem na vysoký stupeň vzájemného propojení jednotlivých odvětví je kritická infrastruktura ohrožena komplexně, a to přírodními, technologickými a*

⁴ Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, v PZ, § 2

⁵ SMEJKAL, V., RAIS, K. Řízení rizik ve firmách a jiných organizacích. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2006, 300 s. ISBN 80-247-1667-4

⁶ SKALSKÁ, Květoslava; HANUŠKA, Zdeněk; DUBSKÝ, Milan. Integrovaný záchranný systém a požární ochrana: modul I. Vyd. 1. Praha: MV - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2010, 55, 44 s. ISBN 978-80-86640-59-4. Strana 11.

⁷ Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), v PZ, § 2

⁸ GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR. *Kritická infrastruktura* [online]. [cit. 2014-1-5]. Dostupné z: <<http://www.hzscr.cz/clanek/web-krizove-řízení-a-cnp-kriticka-infrastruktura-kriticka-infrastruktura.aspx>>

⁹ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ. *Bezpečnostní strategie České republiky 2011*. Praha: MZV, 2011, 21 s. ISBN 978-80-7441-005-5

asymetrickými hrozbami. Zejména funkčnost energetické infrastruktury je ohrožována jak politickými tlaky, tak hrozbami s kriminální podstatou.¹⁰ Dle definice Ministerstva vnitřní bezpečnosti Spojených států amerických jsou kritickou infrastrukturou „aktiva, systémy a sítě (hmotné i virtuální), tak důležité pro Spojené státy americké, že by jejich zničení či omezení funkčnosti mělo zeslabující efekt na národní bezpečnost, ekonomiku státu, zdraví a bezpečnost obyvatelstva nebo jejich kombinaci.“¹¹

1.2 Situace před vznikem integrovaného záchranného systému

Za prvního předchůdce IZS na území dnešní ČR můžeme označit civilní obranu, která vznikla za první republiky v 30. letech jako reakce na hrozící nebezpečí vzniku druhé světové války. Legislativně vznik civilní protiletecké obrany zaštitil zákon č. 82/1935 Sb., o ochraně a obraně proti leteckým útokům přijatý 11. dubna 1935.¹² Civilní obrana v té době nespádala pod armádu a sloužila k ochraně obyvatelstva před bojovými otravnými látkami formou distribuce ochranných masek. V době druhé světové války sloužila civilní obrana také k ochraně obyvatelstva před leteckými útoky formou budování podzemních krytů. Civilní obrana v této době také řešila následky těchto útoků, ať hašením vzniklých požárů nebo poskytováním první pomoci postiženým.¹³

Po roce 1945 byla funkce civilní obrany rozšířena o řešení mimořádných událostí, které nebyly přímým následkem válečného konfliktu. Nově tedy zasahovala u požárů, povodní, větrných kalamit, ale i při epidemiích infekčních onemocnění. Civilní obrana byla v této době stále civilní složka zařazená pod Ministerstvem vnitra. V 60. letech se pak civilní obrana stala samostatnou součástí útvaru Vojska Ministerstva vnitra. Následkem tohoto byly po území tehdejší ČSSR na okresní a krajské úrovni ustaveny vojskové části, ze kterých se po přechodu civilní obrany pod Ministerstvo národní obrany v roce 1976 staly Pluky civilní obrany ČSLA. Tyto pluky byly strategicky umístěny do blízkosti kritické infrastruktury ČR. Personální zastoupení těchto pluků bylo řešeno využitím vojáků základní služby a příslušného důstojnického sboru. Při těchto plucích fungovaly také sklady s technikou určenou pro záchranné práce. Mezi běžné vybavení pluku patřila požární technika, protichemická technika, ženižně vyprošťovací technika, zdravotní materiál pro poskytování první a

¹⁰ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ. *Bezpečnostní strategie České republiky 2011*. Praha: MZV, 2011, 21 s. ISBN 978-80-7441-005-5

¹¹ U.S. DEPARTMENT OF HOMELAND SECURITY. *What Is Critical Infrastructure?* [online]. [cit. 2014-05-22]. Dostupné z: <<http://www.dhs.gov/what-critical-infrastructure>>

¹² BLAŽKOVÁ, Kateřina. Historický vývoj civilní ochrany (obran). *HZS Moravskoslezského kraje* [online]. [cit. 2014-01-06]. Dostupné z: <http://www.hzsmsk.cz/index.php?ID=1447>

¹³ PANOCHA, Václav. *Civilní obrana* [online]. [cit. 2013-12-3]. Dostupné z: <http://www.csla.cz/armada/ozbrojeneslozky/civilniobrana_1.htm>

předlékařské pomoci, úpravny vody, dále technika pro chemicko radiační průzkum a zabezpečením spojení.¹⁴

Kromě výše popsaných armádních složek však v civilní obraně však figurovalo také civilní obyvatelstvo. Civilní obyvatelstvo, které se účastnilo civilní obrany, bylo rozděleno do služeb dle své kvalifikace. Například zdravotnická služba civilní obrany se skládala z lékařského personálu. Zdravotní družina o 24 osobách pak měla být schopna za 48 hodin poskytnout první pomoc 1600 osobám; dále zemědělská služba civilní obrany, jejímiž členy byli zootechnici, ošetřovatelé zvířat a veterináři. Tato služba sloužila k řešení případných epidemií jatečných zvířat v potravinářském průmyslu. Mezi další složky potom patřila požární služba, bezpečnostně-pořádková služba, státní spojová služba apod.¹⁵

Situace se výrazně změnila až v 90. letech po pádu komunismu. Došlo k výraznému snížení početního stavu Armády ČR, což vedlo ke snížení počtu posádek a tím i k poklesu kapacity pomáhat při velkých živelních pohromách. Armáda také přestala produkovat vycvičené záchranářské specialisty. Dále byla rušena různá dekontaminační zařízení v podnicích, sklady ochranných prostředků apod. Vzhledem k novým možnostem volnočasového vyžití se také výrazně ztenčily řady občanů, kteří se dříve realizovali například jako dobrovolníci sdružení Červeného kříže, Horské služby a Sborů dobrovolných hasičů. Oproti tomu došlo k bouřlivému rozvoji motorismu, čili i k znásobení počtu dopravních nehod a trestná činnost narostla více než čtyřnásobně.¹⁶

Krizové řízení v 90. letech nebylo oproti krizovému řízení civilní obrany realizováno centralizovaně, což vedlo k vysoké neefektivnosti. HZS ČR byl nucen rychle měnit své zaměření. V době fungování civilní obrany bylo hlavním účelem příslušníků HZS hašení požárů. V dnešní době činí boj s požáry jen asi 20 % zásahů HZS ČR. V současnosti převažují technické zásahy, tedy záchranné práce, které vyžadují spolupráci specialistů.¹⁷

Z důvodu komplikovanosti zásahů při mimořádných událostech za nově nastalých podmínek přijala vláda ČR v roce 1993 usnesení č. 246 k návrhu zásad IZS (dále jen „usnesení“). Třináct těchto zásad, i celé usnesení, je obsahem přílohy A této práce a obecně definují IZS, jeho dokumentaci, základní složky a jejich právní postavení. Dále určují

¹⁴ PANOCHA, Václav. *Civilní obrana* [online]. [cit. 2013-12-3]. Dostupné z: <http://www.csla.cz/armada/ozbrojeneslozky/civilniobrana_1.htm>

¹⁵ PANOCHA, Václav. *Civilní obrana* [online]. [cit. 2013-12-3]. Dostupné z: <http://www.csla.cz/armada/ozbrojeneslozky/civilniobrana_1.htm>

¹⁶ SKALSKÁ, Květoslava; HANUŠKA, Zdeněk; DUBSKÝ, Milan. Integrovaný záchranný systém a požární ochrana: modul I. Vyd. 1. Praha: MV - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2010, 55, 44 s. ISBN 978-80-86640-59-4. Strana 7 – 8.

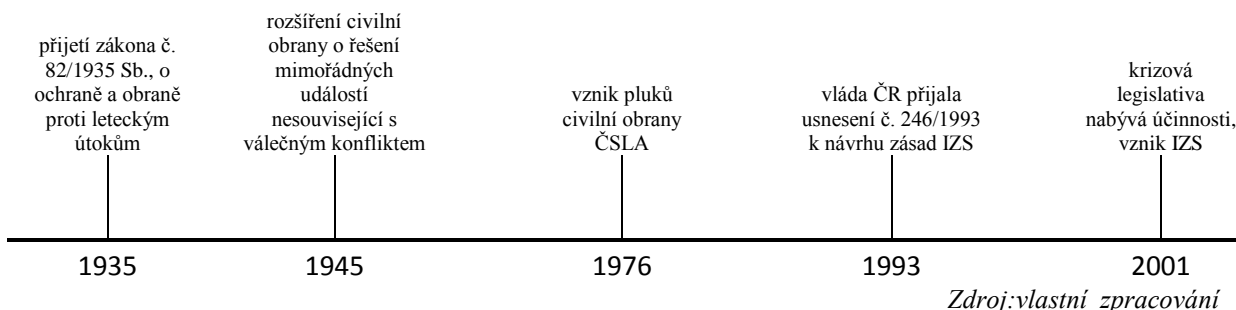
¹⁷ tamtéž

odpovědnost za řízení IZS, práva a povinnosti jednotlivých ministerstev. Na základě zásad IZS se také zřizují havarijní komise (které jsou dnes nahrazeny bezpečnostními radami a krizovými štáby¹⁸) a operační informační střediska IZS. Poslední zásada IZS potom udává, že působ financování jednotlivých složek působících v IZS není dotčen, finanční prostředky nad rámec působnosti složek spojené s činností IZS uplatňuje ministerstvo vnitra a přednostové okresních úřadů.¹⁹ Některé ze zásad v současné době již nejsou aktuální, protože například udávají povinnosti přednostům již zaniklých okresních úřadů. Dále například operační a informační střediska nezřizuje dle těchto zásad ministr vnitra, ale krajská ředitelství HZS ČR apod.

Později zákon o okresních úřadech stanovil povinnost plánovat komunikaci a postupy IZS prostřednictvím havarijních komisí okresů. Tyto kroky, ale stále nemůžeme označit za vznik IZS tak, jak je znám dnes, což bylo potvrzeno katastrofálními povodněmi na Moravě v roce 1997. Při těchto povodních byly zjištěny zásadní rozdíly ve zvládnání dopadů mimořádných událostí mezi okresy, které měly funkční havarijní komise a ostatními okresy.²⁰

Pro lepší orientaci jsou na schématu č. 1 na časové ose vyznačeny důležité milníky vývoje IZS.

Schéma č. 1: Milníky vývoje IZS

1.3 Legislativní rámec integrovaného záchranného systému

Za okamžik vzniku IZS v dnešní podobě je možné označit 1. leden 2001, kdy nabyly účinnosti tzv. krizové zákony. Tyto zákony byly přijaty jako reakce na výše uvedené rozdíly v řešení dopadů mimořádných událostí při povodních v roce 1997. Konkrétně se jedná o zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, v

¹⁸ Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), v PZ, § 24

¹⁹ Usnesení vlády České republiky ze dne 19. května 1993 č. 246

²⁰ SKALSKÁ, Květoslava; HANUŠKA, Zdeněk; DUBSKÝ, Milan. Integrovaný záchranný systém a požární ochrana: modul I. Vyd. 1. Praha: MV - Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2010, 44 s. ISBN 978-80-86640-59-4. Strana 7 – 8.

PZ, zákon 240/2000 Sb., krizový zákon, v PZ, zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy, v PZ a v neposlední řadě zákon č. 238/2000 Sb. o Hasičském záchranném sboru České republiky a změně některých zákonů, v PZ.

V okamžiku kdy vstoupila v platnost tato legislativa, se stal HZS ČR hlavním koordinátorem IZS a do současné doby se podoba tohoto systému výrazně nezměnila.

Dále jsou stručně popsány nejdůležitější právní předpisy týkající se ochrany obyvatelstva v souvislosti s IZS.

Jedním z hlavních pramenů práva v oblasti IZS je **ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky**, v PZ (dále jen „zákon“). Dle tohoto zákona je základní povinností státu zajištění svrchovanosti a územní celistvosti České republiky, ochrana jejích demokratických základů a ochrana životů, zdraví. Pokud jsou tyto hodnoty ohroženy, tento zákon umožňuje vyhlásit podle intenzity, územního rozsahu a charakteru situace nouzový stav, stav ohrožení státu nebo válečný stav. Pro IZS jako takový je ale především důležité další ustanovení, které zmiňuje, že bezpečnost České republiky zajišťují ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory, záchranné sbory a havarijní služby²¹, přičemž státní orgány, orgány územních samosprávných celků a právnické a fyzické osoby jsou povinny se podílet na zajišťování bezpečnosti České republiky.²²

Dalším důležitým zákonem týkající se IZS je **zákon České národní rady č. 133/1985 Sb., o požární ochraně**, v PZ (dále jen „zákon“). Účelem tohoto zákona je „*vytvořit podmínky pro účinnou ochranu života a zdraví občanů a majetku před požáry a pro poskytování pomoci při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech stanovením povinností ministerstev a jiných správních úřadů, právnických a fyzických osob, postavení a působnosti orgánů státní správy a samosprávy na úseku požární ochrany, jakož i postavení a povinností jednotek požární ochrany*“.²³

Do legislativního rámce IZS samozřejmě patří i výše zmíněný **zákon č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky** a změně některých zákonů, v PZ (dále jen „zákon“). Tento zákon v § 1 stanoví, že základním posláním HZS ČR je „*chránit životy a zdraví obyvatel a majetek před požáry a poskytovat účinnou pomoc při mimořádných*

²¹ Ozbrojenou silou ČR je Armáda České republiky. Ozbrojenými sbory jsou potom PČR, Vězeňská služba ČR a Celní správa ČR. Mezi záchranné sbory řadíme HZS ČR a Zdravotnické záchranné služby. Havarijními službami jsou potom služby poskytovatelů elektrické energie a provozovatelů plynového či vodovodního řádu.

²² Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, v PZ, Čl. 1, 2 a 3

²³ Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, v PZ, § 1

událostech.²⁴ Zákon také stanovuje kompetence HZS ČR a pro jeho příslušníky zavádí novou úpravu pracovně právních vztahů formou služebního poměru. Zákon dále zmiňuje povinnosti a práva příslušníků HZS ČR. V neposlední řadě potom zákon stanoví mechanismus úhrady nákladů zásahu při mimořádných událostech.

Nejdůležitějším pramenem práva týkajícího se IZS je samozřejmě **zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému** a o změně některých zákonů, v PZ (dále jen „zákon“). Zákon vychází z usnesení vlády č. 246 z roku 1993, jež stanovilo zásady IZS. Dle § 1 tohoto zákona předpis vymezuje IZS, stanoví složky IZS a jejich působnost, působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků, práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na mimořádné události a při záchranných a likvidačních pracích a při ochraně obyvatelstva před a po dobu vyhlášení stavu nebezpečí, nouzového stavu, stavu ohrožení státu a válečného stavu.²⁵ Novelou zákon reaguje na ukončení činnosti okresních úřadů. Jejich povinnosti v rámci ochrany obyvatelstva potom zákon rozděluje mezi orgány kraje, HZS ČR a orgány obce s rozšířenou působností.

Další součástí tzv. krizové legislativy je **zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení** a o změně některých zákonů (krizový zákon), v PZ (dále jen „zákon“). Tento zákon stanoví působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků a práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na krizové situace, které nesouvisí se zajišťováním obrany České republiky před vnějším napadením, dle zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, v PZ. Dále také stanoví povinnosti při řešení krizových situací, při ochraně kritické infrastruktury a odpovědnost za porušení těchto povinností.²⁶

Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých zákonů, v PZ (dále jen „zákon“) je také důležitou součástí právního rámce IZS. Tento zákon upravuje přípravu hospodářských opatření pro stav nebezpečí, nouzový stav, stav ohrožení státu a válečný stav (dále jen "krizové stavy") a přijetí hospodářských opatření po vyhlášení krizových stavů. Zákon stanoví pravomoc vlády, ústředních správních úřadů, České národní banky, krajských úřadů, obecních úřadů obce s rozšířenou působností a orgánů územních samosprávných celků při přípravě a přijetí hospodářských opatření pro krizové stavy. Stanoví též práva a povinnosti fyzických a právnických osob při přípravě a přijetí hospodářských opatření pro krizové stavy. Tato opatření mají sloužit především pro uspokojení základních potřeb fyzických osob na území České republiky umožňující přežití

²⁴ Zákon č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů, v PZ, § 1

²⁵ Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, v PZ, § 1

²⁶ Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), v PZ, § 1

krizových stavů bez těžké újmy na zdraví, pro podporu činnosti ozbrojených sil, ozbrojených bezpečnostních sborů, záchranných sborů, havarijních služeb a zdravotnické záchranné služby a pro podporu výkonu státní správy.²⁷

Dalším z důležitých pramenů práva IZS je **zákon č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky**, v PZ (dále jen „zákon“). Tento zákon stanovuje PČR jako jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor působící na území ČR, jehož úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené zákony, přímo použitelnými předpisy Evropské unie nebo mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu.²⁸ Tento zákon dále řeší povinnosti a práva příslušníků PČR, stanovuje pravidla řešení správních deliktů a postupů vyšetřování. Tento zákon také za splnění určitých podmínek umožňuje omezení základních práv a svobod osobám podezřelým z trestné činnosti.

Zákon č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě, v PZ (dále jen „zákon“) stanovuje zdravotnickou záchrannou službu (dále jen ZZS) jako zdravotní službu, v jejímž rámci je na základě tísňové výzvy poskytována zejména přednemocniční neodkladná péče osobám se závažným postižením zdraví nebo v přímém ohrožení života.²⁹ Zákon dále stanovuje práva a povinnosti členů ZZS, řeší správní přestupky a delikty a ukládá povinnost časově omezeného dojezdu výjezdové jednotky k mimořádné události.

Jako poslední pramen legislativního rámce IZS lze uvést **vyhlášku č. 328/2001 Sb. o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému**, v PZ (dále jen „vyhláška“). Tato vyhláška řeší zásady koordinace složek IZS, jednotlivé úrovně koordinace složek při společném zásahu, koordinaci velitelem zásahu a součinnost mezi vedoucími složek v místě zásahu. Ukládá povinnost vyhodnocení druhu a rozsahu mimořádné události a jí vyvolaných ohrožení za využití výsledků souběžně organizovaného průzkumu, uzavření místa zásahu a omezení vstupu osob na místo zásahu, jejichž přítomnost zde není potřebná, záchrany bezprostředně ohrožených osob, zvířat nebo majetku, popřípadě jejich evakuace a poskytnutí neodkladné zdravotní péče zraněným osobám.³⁰

²⁷ Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů, v PZ, § 1, 2 a 3

²⁸ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, v PZ, § 1 a 2

²⁹ Zákon č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě, v PZ, § 2

³⁰ Vyhláška Ministerstva vnitra č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému, v PZ, § 1

1.4 Fungování integrovaného záchranného systému

Základními složkami IZS jsou HZS ČR, ZZS a PČR. Více informací (například jejich organizační struktura) o základních složkách IZS je uvedeno v příloze B - Deskripce HZS ČR, příloha C - Deskripce PČR a v příloze D - Deskripce ZZS.

Další subjekty se mohou stát složkou IZS na základě uzavření dohody o poskytnutí pomoci, kterou lze uzavřít preventivně nebo až při průběhu záchranných a likvidačních prací. Tyto subjekty jsou potom **ostatními složkami IZS**. Konkrétně se smluvně sjednává rozsah osobní nebo věcné pomoci pro potřeby těchto prací. Dohody o poskytnutí pomoci lze sjednat s Generálním ředitelstvím HZS ČR a s krajskými ředitelstvími HZS.³¹ Mezi ostatní složky patří vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil, ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory, ostatní záchranné sbory, orgány ochrany veřejného zdraví, havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby, zařízení civilní ochrany, neziskové organizace a sdružení občanů, která lze využít k záchranným a likvidačním pracím.³² Více informací k ostatním složkám IZS je uvedeno v příloze E – Deskripce ostatních složek IZS.

Řízení a koordinace IZS může probíhat ve třech úrovních dle závažnosti mimořádné události a vyhlášeného mimořádného stavu. Sestupně dle závažnosti se řízení dělí na strategickou, operační a taktickou úroveň.

Strategická úroveň je nejvyšší úroveň řízení IZS a znamená **přímé angažování ministra vnitra, hejtmana kraje nebo starosty obecního úřadu s rozšířenou působností** do koordinační činnosti při provádění záchranných a likvidačních prací. Při nouzovém stavu, stavu ohrožení státu nebo válečném stavu koordinuje a řídí jednotlivé složky IZS Ministerstvo vnitra jako hierarchicky nejvyšší prvek systému. Při stavu nebezpečí se složky řídí na území kraje pokyny příslušného hejtmana.³³

Starostové, hejtmáni a ministr vnitra se do koordinační činnosti zapojují také na základě žádosti velitele zásahu nebo automaticky dle příslušného poplachového plánu³⁴. Ministerstvo, hejtmán nebo starosta pro účely strategické úrovně řízení využívá krizový štáb. V krizovém štábu je ustanovena stálá pracovní skupina odborníků, kteří jsou zaměřeni na jednotlivé

³¹ Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, v PZ, § 21

³² Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, v PZ, § 4

³³ REKTOŘÍK, Jaroslav. *Krizový management ve veřejné správě: teorie a praxe*. Vyd. 1. Praha: Ekopress, 2004. ISBN 80-86119-83-1. Strana 28

³⁴ Poplachové plány jsou dokumenty, které upravují povolávání složek IZS při organizaci záchranných a likvidačních prací. Povolávání složek IZS probíhá na základě vyhlášeného stupně poplachu – tyto jsou také poplachovým plánem upraveny. Poplachové plány se zpracovávají pro územní celky a je možno je rozdělit na krajské a ústřední poplachové plány.

oblasti činnosti: spojení a komunikaci s veřejností, týlové zabezpečení, analýzu vzniklé situace, nasazení sil a prostředků, ochrana obyvatelstva, humanitární pomoc atd.³⁵

Mimo krizové stavy náleží Ministerstvu vnitra usměrňování IZS. Jeho úkoly v oblasti IZS řeší z velké části Generální ředitelství HZS ČR. Ministerstvo vnitra provádí kontrolu a koordinaci poplachových plánů IZS krajů a zpracovává ústřední poplachový plán IZS. Dále také řídí výstavbu a provoz informačních a komunikačních sítí a služeb IZS.³⁶ V neposlední řadě potom zpracovává koncepci ochrany obyvatelstva. Aktuální koncepci je možno dohledat dle odkazu v poznámce pod čarou.³⁷

Ministerstva obecně a jiné ústřední správní úřady vedou přehled možných zdrojů hrozeb, provádějí analýzy ohrožení a v rámci prevence sjednávají nápravu skutečností a stavů, které by mohly způsobit vznik mimořádné situace.³⁸

Na nižších úrovních nesou zodpovědnost za IZS hejtmani krajů a starostové obcí s rozšířenou působností. Tito mají především výkonnou a kontrolní funkci, ale v případě strategické úrovně řízení přebírají koordinaci záchranných a likvidačních prací. Velkou část jejich úkolů řeší HZS krajů.

Hejtmani krajů mají zodpovědnost za organizaci IZS na úrovni kraje. Dále hejtmani koordinují a kontrolují přípravu na mimořádné události prováděnou orgány kraje, územními správními úřady s krajskou působností, ale i právníckými a fyzickými osobami.³⁹

Hejtmani také usměrňují IZS na úrovni kraje, organizuje součinnost mezi obecními úřady obcí s rozšířenou působností a dalšími správními úřady a obcemi v kraji, zpracovávají havarijní a krizové plány kraje a poplachové plány IZS kraje. HZS kraje na krajské úrovni pak například zabezpečuje varování a vyrozumění, koordinuje záchranné a likvidační práce, organizuje a koordinuje humanitární pomoc.⁴⁰

Orgány obce s rozšířenou působností zajišťují připravenost správního obvodu obecního úřadu obce s rozšířenou působností na mimořádné události, provádění záchranných a likvidačních prací a ochranu obyvatelstva. Starosta obce s rozšířenou působností koordinuje

³⁵ FIALA, Miloš; VILÁŠEK, Josef. *Vybrané kapitoly z ochrany obyvatelstva*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2010, 208 s. ISBN 978-80-264-1856-2. Strana 111-112

³⁶ Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, v PZ, § 7

³⁷ MINISTERSTVO VNITRA – GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČESKÉ REPUBLIKY. *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030* [online]. Praha, 2013 [cit. 2014-07-16]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/Koncepce-ochrany-obyvatelstva-2020-2030_1_.pdf>

³⁸ Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, v PZ, § 6

³⁹ Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, v PZ, § 11

⁴⁰ Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, v PZ, § 10

záchranné a likvidační práce při řešení mimořádné události vzniklé ve správním obvodu obecního úřadu obce s rozšířenou působností, pokud jej velitel zásahu o koordinaci požádal. Ostatní úkoly obce s rozšířenou působností v rámci IZS, jako je například organizace součinnosti mezi obecním úřadem obce s rozšířenou působností a územními správními úřady s působností v jeho správním obvodu, zpracování vnějšího havarijního plánu atd., za orgány těchto obcí řeší HZS kraje.⁴¹

Řízení na **operační úrovni** probíhá v operačních střediscích základních složek IZS. Operační a informační střediska (dále jen „OPIS“) zajišťují obsluhu tísňových linek 150, 155 a 158. Tyto OPIS jsou zřízeny v rámci příslušných základních složek IZS. HZS ČR zřizuje již výše zmíněné krajské operační a informační středisko (dále jen „KOPIS“). KOPIS má koordinační roli vůči ostatním OPIS a ovládá systémy varování a vyrozumění obyvatelstva. KOPIS je také spojovacím bodem mezi místem zásahu a nejvyšší strategickou úrovní řízení, v případě potřeby na základě žádosti velitele zásahu povolává základní a ostatní složky IZS a může požadovat zveřejnění informací v médiích. V neposlední řadě KOPIS zajišťuje provoz tísňové linky 112 a na základě žádosti velitele zásahu povolávají další složky IZS.⁴²

Pokud se hovoří o **taktické úrovni řízení**, jedná se o řízení velitelem zásahu v místě mimořádné události, který zodpovídá za veškeré záchranné a likvidační práce. Tímto velitelem je zpravidla příslušník HZS ČR, konkrétně velitel jednotky požární ochrany. Vzhledem k tomu, že HZS ČR funguje jako hlavní koordinátor IZS, tak i tento zpravidla při samotném zásahu koordinuje činnost jednotlivých složek IZS.⁴³

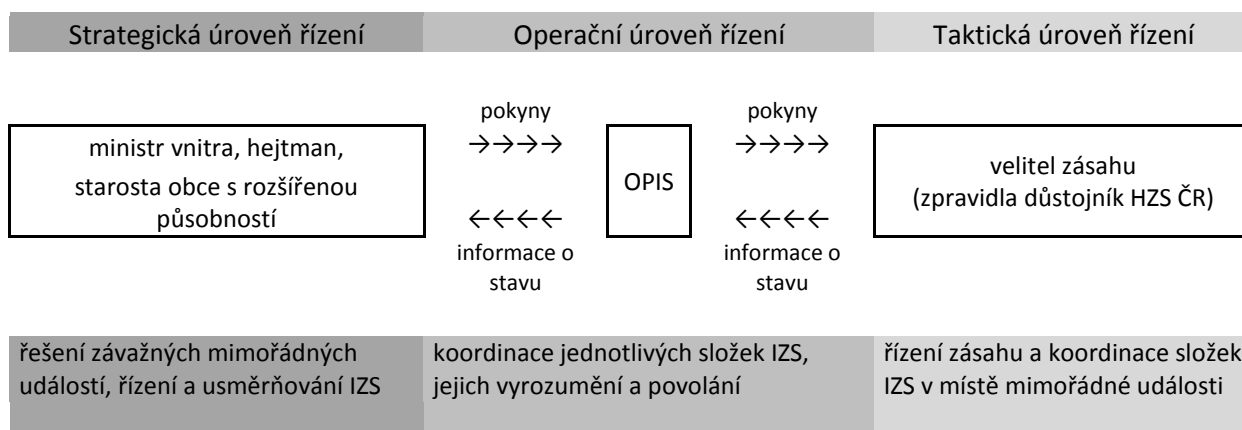
⁴¹ Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, v PZ, § 12 a 13

⁴² FIALA, Miloš; VILÁŠEK, Josef. *Vybrané kapitoly z ochrany obyvatelstva*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2010, 208 s. ISBN 978-80-264-1856-2. Strana 110

⁴³ FIALA, Miloš; VILÁŠEK, Josef. *Vybrané kapitoly z ochrany obyvatelstva*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2010, 208 s. ISBN 978-80-264-1856-2. Strana 110

Pro lepší představu o hierarchii IZS je uvedeno následující schéma č. 2:

Schéma č. 2: Hierarchie a řízení v IZS

Zdroj: Vlastní zpracování

Z výše uvedených informací vyplývá, že je IZS logicky uzpůsoben potřebám ochrany obyvatelstva v České republice. Systém je schopen efektivně reagovat na mimořádné události malého rozsahu, ale i na mimořádné události, které překračují hranici kraje. Díky hierarchicky uspořádaným úrovním řízení systém reaguje efektivně bez zbytečného administrativního nebo organizačního zatěžování státních orgánů a správních úřadů.

2 VÝVOJ FINANCOVÁNÍ INTEGROVANÉHO ZÁCHRANNÉHO SYSTÉMU

Pro efektivní fungování IZS je nutné zajistit odpovídající financování. Výše financování IZS ovlivňuje rychlost poskytnutí účinné pomoci občanům při mimořádných událostech. Při nedostatečném financování hrozí, že bude docházet k prodlužování dojezdových časů složek IZS na místo mimořádné události, což by mohlo mít za následek zvyšování počtu obětí a hmotných škod na chráněných aktivech.⁴⁴

Mezi hlavní prameny práva, jimiž se řídí financování IZS, patří zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, v PZ, zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení, v PZ, zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, v PZ, zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, v PZ a zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, v PZ. V neposlední řadě je pro účely této práce důležitým pramenem vyhláška Ministerstva financí č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě, v PZ.

2.1 Struktura financování integrovaného záchranného systému

V rámci této podkapitoly jsou popsány různé přístupy k dělení financování a druhy zdrojů financování používaných v rámci IZS.

Rámcově se finančním zabezpečením IZS zabývá § 31 zákona 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému, v PZ (dále jen „zákon“). Dle tohoto paragrafu lze rozdělit financování IZS na plánované a mimořádné.

O **plánovaném financování** hovoří odstavec 1, který uvádí, že do plánovaných výdajů spadá *„krytí výdajů potřebných pro zpracování dokumentace integrovaného záchranného systému, ochranu obyvatelstva, společných výdajů při ověřování připravenosti k záchranným a likvidačním pracím a na budování a provozování společně užívaných zařízení pro potřeby integrovaného záchranného systému, zejména v oblasti telekomunikací a informačních systémů.“*⁴⁵ Zdrojem financování plánovaných výdajů je státní rozpočet (konkrétně kapitola 314 Ministerstva vnitra) a krajské rozpočty.

Mimořádné financování je řešeno v odstavci 2 téhož zákona, kde je uvedeno, že slouží *„k úhradě mimořádných výdajů vzniklých v důsledku prováděných záchranných a likvidačních*

⁴⁴ SKALSKÁ, Květoslava; HANUŠKA, Zdeněk; DUBSKÝ, Milan. Integrovaný záchranný systém a požární ochrana: modul I. Vyd. 1. Praha: MV - Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2010, 44 s. ISBN 978-80-86640-59-4. Strana 7 – 8.

⁴⁵ Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, v PZ, § 31

práci může být použita rezerva finančních prostředků vyčleněná v rozpočtové kapitole Všeobecná pokladní správa.“⁴⁶ V návaznosti na tento předpis pokračuje 3. odstavec § 31 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, v PZ (dále jen „zákon“) ustanovením, jímž umožňuje uhrazení nákladů vynaložených složkami IZS vládou nebo orgány kraje, pokud by neuhrazení těchto nákladů mohlo vést ohrožení funkce IZS.

Odstavec 4 téhož paragrafu i zákona stanoví, že „Způsob finančního zabezpečení jednotlivých složek integrovaného záchranného systému při výkonu činností stanovených těmito složkám zvláštními právními předpisy není tímto zákonem dotčen.“⁴⁷ Tím je myšleno, že si složky IZS nemohou nárokovat žádné další finanční prostředky z titulu provádění záchranných a likvidačních prací. Tato činnost vyplývá z působnosti jednotlivých složek, která je spolu se stanovením finančního zabezpečení této činnosti definována v zákonech jednotlivých složek IZS.⁴⁸ Konkrétně se jedná o zákon č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky, v PZ a o změně některých zákonů, zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, v PZ a zákon č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě, v PZ.

2.1.1 Rozpočtové a mimorozpočtové zdroje financování integrovaného záchranného systému

Dále je dle zákona č. 218/2000Sb., o rozpočtových pravidlech, v PZ možno dělit zdroje financování IZS na rozpočtové a mimorozpočtové.

Rozpočtové zdroje jsou primárním zdrojem financování IZS. Rozpočtové zdroje je možno ještě rozdělit dle soustavy veřejných rozpočtů na státní rozpočet a rozpočty územních samosprávních celků.

Veřejné rozpočty v ČR jsou roztrženy dle rozpočtové skladby. Rozpočtová skladba je jednotné třídění příjmů a výdajů, které se uplatňuje v rozpočtech organizačních složek státu a řídí se vyhláškou Ministerstva financí č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě, v PZ. Pro účely této práce bude použito:

- odpovědnostní dělení příjmů a výdajů na kapitoly státního rozpočtu,
- odvětvové třídění příjmů a výdajů.

⁴⁶ Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, v PZ, § 31

⁴⁷ Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, v PZ, § 31

⁴⁸ SKALSKÁ, Květoslava; HANUŠKA, Zdeněk; DUBSKÝ, Milan. Integrovaný záchranný systém a požární ochrana: modul I. Vyd. 1. Praha: MV - Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2010, 44 s. ISBN 978-80-86640-59-4. Strana 41

Státní rozpočet, jakožto ústřední úroveň fiskálního systému státu, se řídí výše zmíněným zákonem č. 218/2000Sb., o rozpočtových pravidlech, v PZ a je součástí rozpočtových zdrojů financování IZS. „*Státní rozpočet obsahuje očekávané příjmy, odhadované výdaje státního rozpočtu v rozpočtovém roce a financující položky. Státní rozpočet jako souhrn finančních dokumentů zahrnuje zákon o státním rozpočtu, rozpis ukazatelů státního rozpočtu a změny těchto dokumentů.*“⁴⁹

Nejdůležitější kapitoly státního rozpočtu pro financování IZS jsou:

- kapitola 314 Ministerstva vnitra, která zahrnuje plánované výdaje na fungování IZS,
- kapitola 398 Všeobecná pokladní správa, která tvoří účelovou rezervu finančních prostředků, jež je v rámci mimořádného financování možné čerpat na řešení krizových situací, jejich předcházení a odstraňování jejich následků. Dle rozpočtových pravidel musí být tato rezerva vytvořena nejméně ve výši 0,3 % výdajů státního rozpočtu na příslušný rok, aby nedošlo k nedostatku finanční hotovosti v případě živelní pohromy.⁵⁰

Vedle státního rozpočtu se na financování IZS podílí také **rozpočty krajů a obcí**. Finanční hospodaření územních samosprávních jednotek je komplexně vymezeno v zákoně č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, v PZ (dále jen zákon). V tomto zákoně je definováno nejen finanční hospodaření obcí a krajů, ale i dobrovolných svazků obcí.⁵¹ Tyto „*územní samosprávné celky jsou veřejnoprávními korporacemi, které mohou mít vlastní majetek a hospodaří podle vlastního rozpočtu.*“⁵²

Mimorozpočtové zdroje financování IZS jsou převážně státní účelové fondy, svěřenecké fondy nekomerčního charakteru (např. zdravotní pojišťovny) a privatizační majetkové fondy. Při čerpání financí z těchto fondů se uplatňuje účelová vazba mezi určitým druhem příjmů a příslušnými výdaji. Jedná se tedy o využití prostředků na financování předem stanovených potřeb.⁵³ Použití těchto fondů je realizováno prostřednictvím rozpočtu.

Mezi mimorozpočtové zdroje financování také patří:

- zisk získaný hospodářskou činností vykonávanou na základě zvláštního zákona,

⁴⁹ REKTOŘÍK, Jaroslav. *Krizový management ve veřejné správě: teorie a praxe*. Vyd. 1. Praha: Ekopress, 2004. ISBN 80-86119-83-1. Strana 178

⁵⁰ REKTOŘÍK, Jaroslav. *Krizový management ve veřejné správě: teorie a praxe*. Vyd. 1. Praha: Ekopress, 2004. ISBN 80-86119-83-1. Strana 178

⁵¹ REKTOŘÍK, Jaroslav. *Krizový management ve veřejné správě: teorie a praxe*. Vyd. 1. Praha: Ekopress, 2004. ISBN 80-86119-83-1. Strana 183

⁵² Zákon č. 1/1993 Sb. – Ústava České republiky, v PZ, článek 101

⁵³ REKTOŘÍK, Jaroslav. *Krizový management ve veřejné správě: teorie a praxe*. Vyd. 1. Praha: Ekopress, 2004. ISBN 80-86119-83-1. Strana 175

- peněžité dary,
- prostředky poskytnuté ze zahraničí podle jejich vymezení na základě právního aktu, kterým byly poskytnuty,
- prostředky zvláštních účtů k financování obměn a záměn státních hmotných rezerv podle zvláštního předpisu.⁵⁴

2.1.2 Další zdroje financování integrovaného záchranného systému

Mezi další zdroje financování můžeme zařadit **financování složek IZS soukromými subjekty**. Například se dle § 7 zákona č. 61/1988 Sb. o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, v PZ musí organizace provádějící hornickou činnost přispívat k úhradě nákladů na zřízení, vybavení a provoz báňské záchranné stanice, v jejímž obvodu působnosti vykonávají činnost, nebo zřídit vlastní báňskou záchrannou stanici⁵⁵. Také v případě jednotek HZS podniků se jedná o financování složek IZS soukromými subjekty.

Mezi financování složek IZS soukromým subjekty nově patří i prostředky pojišťoven odvedené z přijatého pojistného na motorová vozidla do **Fondu zábrany škod**. Tyto odvody se stali součástí financování složek IZS na základě novely zákona č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, v PZ. Novela počítá s odvodem ve výši 3 % z přijatého pojistného na motorová vozidla a *„tyto prostředky budou rozděleny jednotlivým složkám IZS. Část jich připadne také na preventivní programy bezpečnosti silničního provozu. Tedy jsou zpětně použity do bezpečnosti provozu vozidel.“*⁵⁶

Neinvestiční dotace Ministerstva vnitra mohou být zdrojem financování IZS. Jedná se především o dotace pro občanská sdružení působící na úseku IZS, požární ochrany, krizového řízení a ochrany obyvatelstva. Tyto granty mohou být přiděleny i subjektům, které nejsou občanským sdružením, ale působí na neziskovém principu.⁵⁷

Zdrojem financování jsou i **kompensace výdajů v IZS**. Jedná se o **náhrady právníkům a fyzickým osobám za pomoc nebo způsobené škody v rámci IZS**. Náhrady za osobní a věcnou pomoc při záchranných a likvidačních pracích poskytuje právníkům a fyzickým

⁵⁴ Zákon č. 218/2000Sb., o rozpočtových pravidlech, v PZ, § 45

⁵⁵ Zákon č. 61/1988 Sb. o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, v PZ, § 7

⁵⁶ RYBA, Drahoslav. Mýty a fakta o novele zákona o pojišťovnictví [online]. [cit. 2014-12-7]. Dostupné z: <<http://www.hzscr.cz/clanek/informacni-servis-zpravodajstvi-2013-duben-myty-a-fakta-o-novele-zakona-o-pojistovnictvi.aspx>>.

⁵⁷ SKALSKÁ, Květoslava; HANUŠKA, Zdeněk; DUBSKÝ, Milan. Integrovaný záchranný systém a požární ochrana: modul I. Vyd. 1. Praha: MV - Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2010, 44 s. ISBN 978-80-86640-59-4. Strana 42

osobám krajský úřad, v jehož územním obvodu byla pomoc poskytována. V případě, že by došlo ke škodě v rámci oficiální pomoci v zahraničí, poskytuje tuto náhradu Ministerstvo vnitra. Dále může docházet ke **kompensaci nákladů od původce havárie**. Územní samosprávné celky nebo základní složky IZS, které vynaložily náklady na pomoc při likvidaci havárie, nebo při tom utrpěli nějaké škody, mají právo požadovat tyto náklady nebo úhradu za práce a škody od osoby, která za havarované zařízení nese objektivní odpovědnost. V neposlední řadě může dojít na základě dohody s odpovědným orgánem k **úhradě za provádění likvidačních a obnovovacích prací**. K této úhradě dochází, pokud složka IZS provádí služby nad rámec povinností uložených zákonem. Může se jednat například o odtažení vozidla. Takto získané prostředky si potom může složka IZS vrátit do svého rozpočtu.⁵⁸

2.2 Analýza struktury a výše financování složek integrovaného záchranného systému

V této podkapitole bude analyzována struktura a výše financování jednotlivých složek IZS. Analýza je funkčně rozdělena dle činností jednotlivých složek v rámci IZS.

2.2.1 Financování Hasičského záchranného sboru České republiky a požární ochrany

HZS ČR je organizační složkou státu. Dle zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, v PZ (dále jen „zákon“) organizační složka státu „*hospodaří s prostředky státního rozpočtu, které jí stanoví správce kapitoly v rámci rozpočtu kapitoly.*“⁵⁹ Správcem kapitoly je v případě HZS ČR Ministerstvo vnitra. Vzhledem k tomu, že je HZS ČR organizační složkou státu, může jeho rozpočet zahrnovat pouze příjmy a výdaje související s činnostmi vymezenými ve zřizovací listině. Dle zákona může také hospodařit s mimorozpočtovými zdroji, kterými jsou prostředky účelových fondů, zisk získaný hospodářskou činností vykonávanou na základě zvláštního zákona, peněžité dary a prostředky poskytnuté ze zahraničí podle jejich vymezení na základě právního aktu, jak již bylo výše naznačeno.⁶⁰

Důležitou informací je, že HZS jako „*organizační složka státu sestavuje rozpočet příjmů a výdajů v členění podle rozpočtové skladby. Veškeré rozpočtové příjmy dosažené v rámci svého*

⁵⁸ SKALSKÁ, Květoslava; HANUŠKA, Zdeněk; DUBSKÝ, Milan. Integrovaný záchranný systém a požární ochrana: modul I. Vyd. 1. Praha: MV - Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2010, 44 s. ISBN 978-80-86640-59-4. Strana 43

⁵⁹ Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, v PZ, § 45

⁶⁰ Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, v PZ, § 45

*hospodaření soustřeďuje na svém příjmovém účtu státního rozpočtu a uhrazuje všechny rozpočtové výdaje ze svého výdajového účtu státního rozpočtu. Zůstatky těchto účtů Česká národní banka uspořádá vždy ke dni 31. prosince tak, aby výsledný zůstatek těchto účtů byl nulový.*⁶¹ Pokud tedy HZS ČR nevyužije rozpočtované výdaje, jsou tyto odvedeny zpět do státního rozpočtu.

Financování systému požární ochrany v ČR je složité a je koncipováno jako vícezdrojové. Hlavními zdroji financování požární ochrany je státní rozpočet, povinný podíl podnikajících subjektů a krajské a obecní rozpočty. Vzhledem k tomu, že se povinný podíl podnikajících subjektů týká pouze báňské záchranné služby a podnikových hasičů, jsou hlavními zdroji financování HZS ČR pouze státní, krajské a obecní rozpočty. Oblast zdravotního pojištění a pojištění motorových vozidel, jak již bylo naznačeno výše, se na financování HZS ČR také podílí, ale pouze velmi omezeně.⁶²

Jednotky sborů dobrovolných hasičů obcí se sice řadí mezi ostatní složky IZS, ale významně se podílí na požární ochraně. Výdaje na jejich fungování jsou součástí rozpočtové kapitoly č. 134 Ministerstva vnitra a rozpočtů územních samosprávních celků. Dle zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, v PZ navrhuje Ministerstvo vnitra účelové dotace pro jednotky sborů dobrovolných hasičů, kraje se potom podílí na financování jejich akceschopnosti a pořizování požární techniky. Obce, které zřizují jednotky sboru dobrovolných hasičů, zabezpečuje materiální a finanční potřeby těchto sborů a poskytují odměny za hašení požárů a záchranné práce při živelních pohromách v mimopracovní době.⁶³

Následující analýza výše a struktury prostředků vynakládaných na HZS ČR a požární ochranu obsahuje jak výdaje na HZS ČR tak i na jednotky sborů dobrovolných hasičů obcí. Jak již bylo řečeno výše, zdrojem financování ze strany státu je státní rozpočet, kapitola č. 314 Ministerstva vnitra. Další financování dané oblasti plyne z rozpočtů územních samosprávních celků. Analýza financování HZS ČR požární ochrany vychází z odvětvového členění výdajů rozpočtové skladby a zaměřuje se na oddíl paragrafů 55 – Požární ochrana a IZS, ve kterém jsou uvedeny veškeré rozpočtové výdaje na IZS a požární ochranu jak profesionální, tak dobrovolné části. Analýza vychází z dat databázových systémů ARIS a ÚFIS, jež sloučí k prezentaci dat Centrálního systému účetních informací státu. V případě výdajů ze státního rozpočtu vychází analýza z údajů kapitol státního rozpočtu - výkazů pro

⁶¹ Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, v PZ, § 45

⁶² SKALSKÁ, Květoslava; HANUŠKA, Zdeněk; DUBSKÝ, Milan. Integrovaný záchranný systém a požární ochrana: modul I. Vyd. 1. Praha: MV - Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2010, 44 s. ISBN 978-80-86640-59-4. Strana 43

⁶³ Zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, v PZ, § 28

hodnocení plnění rozpočtu kapitoly 314 Ministerstva vnitra jednotlivých let. V případě výdajů z rozpočtů územních samosprávních celků vychází analýza z celorepublikových sumářů - výkazů pro hodnocení plnění rozpočtů územních samosprávních celků. V těchto sumářích jsou zastoupeny jak krajské a obecní rozpočty, tak i rozpočty dobrovolných svazů obcí.

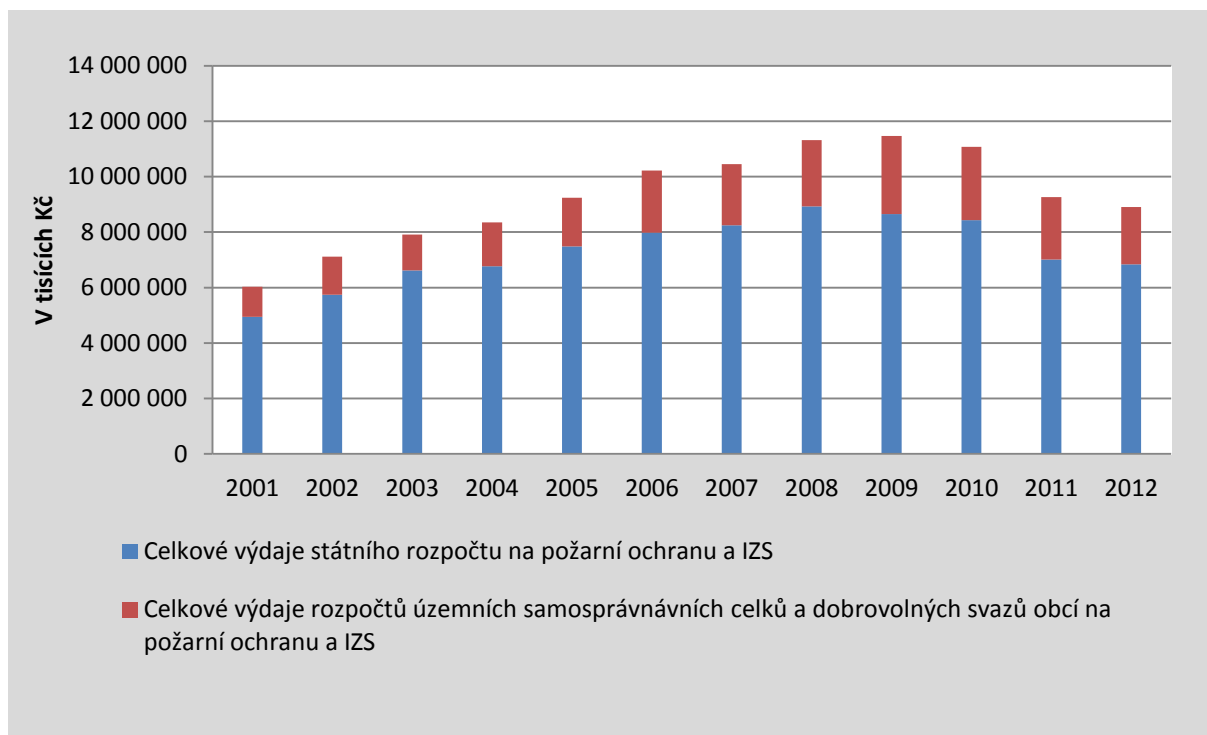
Tabulka č. 1: Výdaje na požární ochranu a IZS v ČR v letech 2001 – 2012 (v tis. Kč)

Rok	Státní rozpočet (oddíl § 55)			Rozpočty územních samosprávních celků a dobrovolných svazků obcí (oddíl § 55)		
	Běžné výdaje	Kapitálové výdaje	Celkem	Běžné výdaje	Kapitálové výdaje	Celkem
2001	4 297 097,67	648 642,18	4 945 739,85	572 931,20	517 894,22	1 090 825,42
2002	4 967 971,99	771 375,25	5 739 347,24	845 790,19	526 017,38	1 371 807,57
2003	5 684 791,97	937 123,03	6 621 915,00	841 415,64	447 595,54	1 289 011,18
2004	5 782 964,30	991 473,72	6 774 438,02	896 087,90	677 475,94	1 573 563,84
2005	6 432 444,56	1 057 523,09	7 489 967,65	984 422,54	771 218,18	1 755 640,72
2006	6 583 581,49	1 393 521,31	7 977 102,80	1 077 334,73	1 172 803,53	2 250 138,26
2007	6 909 401,14	1 341 229,92	8 250 631,06	1 106 840,41	1 100 196,60	2 207 037,01
2008	7 594 053,98	1 336 762,23	8 930 816,21	1 322 799,55	1 059 764,25	2 382 563,80
2009	7 604 381,60	1 043 150,40	8 647 532,00	1 381 762,23	1 440 637,85	2 822 400,08
2010	7 457 236,43	970 082,60	8 427 319,03	1 301 105,07	1 352 362,04	2 653 467,11
2011	6 588 152,94	429 215,03	7 017 367,97	1 330 908,60	920 624,78	2 251 533,38
2012	6 384 598,81	451 507,69	6 836 106,50	1 380 170,17	691 524,64	2 071 694,81

Zdroj: [8,9] upraveno a vypočteno autorem

V tabulce č. 1 jsou rozděleny běžné a kapitálové výdaje státního rozpočtu a rozpočtů územních samosprávních celků včetně dobrovolných svazů obcí. Tyto údaje budou dále analyzovány.

Graf č. 1: Výdaje na požární ochranu a IZS v ČR letech 2001 – 2012

Zdroj: [8,9] upraveno autorem

Jednou z výzkumných otázek práce je: „Dochází v rámci úsporných opatření po světové finanční krizi ke snížení prostředků vynakládaných na IZS?“. Z uvedeného grafu č. 1 je zřejmé, že celkové výdaje na požární ochranu do roku 2009 rostly. Po roce 2009 začala výše financování klesat. Nejpatrnější propad výše financování požární ochrany a IZS je mezi lety 2010 a 2011. Vzhledem k tomu, že světová finanční krize dopadla na ČR s největší vahou až v roce 2009, což bylo následováno výrazným propadem hospodářství a tudíž i snížením příjmu do rozpočtů, odráží pravděpodobně tento pokles nastalý stav, ve kterém bylo nutno snížit výdaje veřejných rozpočtů.

Dalším viditelným trendem je rostoucí podíl územních samosprávních celků a dobrovolných svazů obcí na výdajích na požární ochranu a IZS. Tento trend vrcholil v roce 2010. V následujících letech pohybuje podíl financování územními samosprávními celky kolem 24 %. Tento trend je pro větší názornost znázorněn v grafu č. 2, ve kterém jsou zaneseny řetězové indexy celkových výdajů státního rozpočtu a rozpočtů územních samosprávních celků, za pomoci výpočtu:

Vzorec č. 1: Řetězový index v procentech

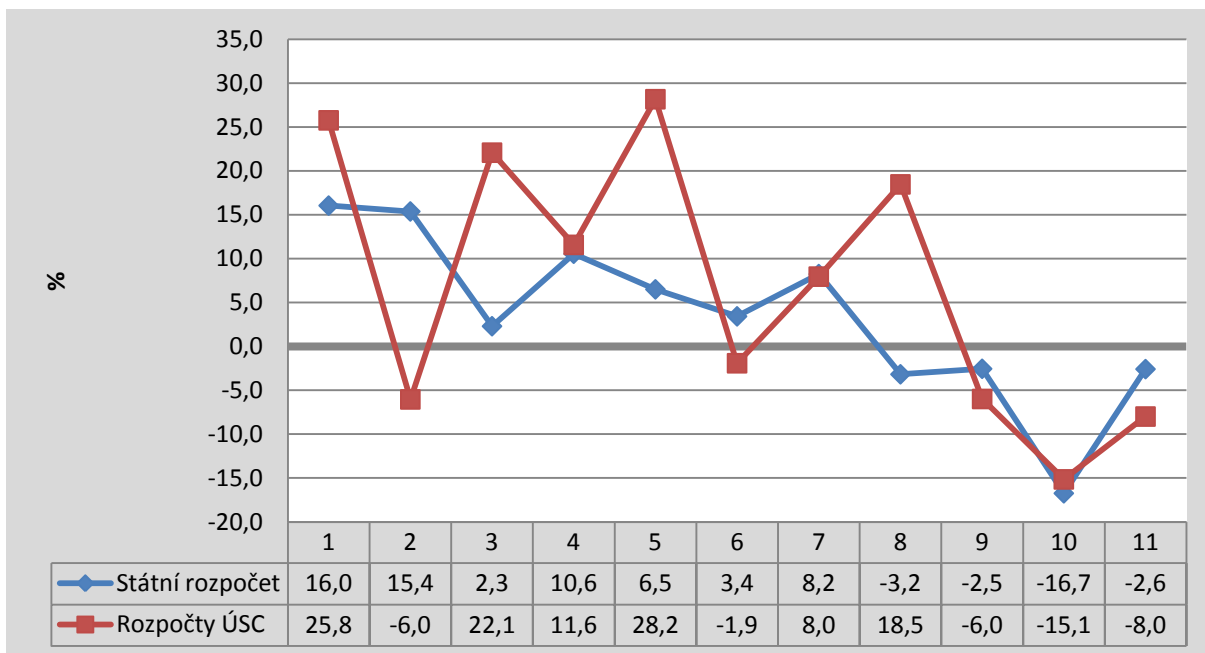
$$k_i = (x_i / x_{i-1} * 100) - 100$$

k_i – řetězový index v procentech

x_i – výše výdajů v běžném období

x_{i-1} – výše výdajů v základním období

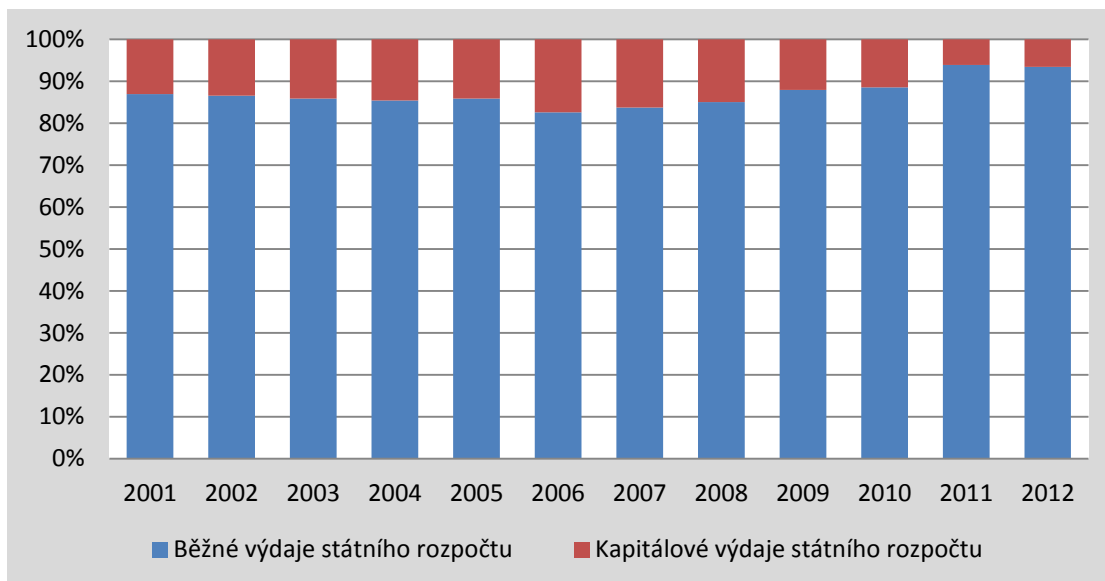
Graf č. 2: Řetězové indexy celkových výdajů státního rozpočtu a rozpočtů ÚSC na požární ochranu a IZS v letech 2002 - 2012

Zdroj: [8,9] upraveno autorem

Nyní se bude práce věnovat struktuře výdajů v rámci požární ochrany a IZS. Z tabulky č. 1 je zřejmá rozdílnost mezi poměrem kapitálových a běžných výdajů u státního rozpočtu a u rozpočtů územních samosprávních celků. Pro tento účel bude využita vertikální analýza běžných a kapitálových výdajů ve formě poměrových grafů, čímž bude i zodpovězena výzkumná otázka: „*Jaká je relace mezi běžnými a kapitálovými výdaji v rámci financování Hasičského záchranného sboru a požární ochrany, a to jednak ze státního rozpočtu, jednak z rozpočtů územních samosprávních celků?*“.

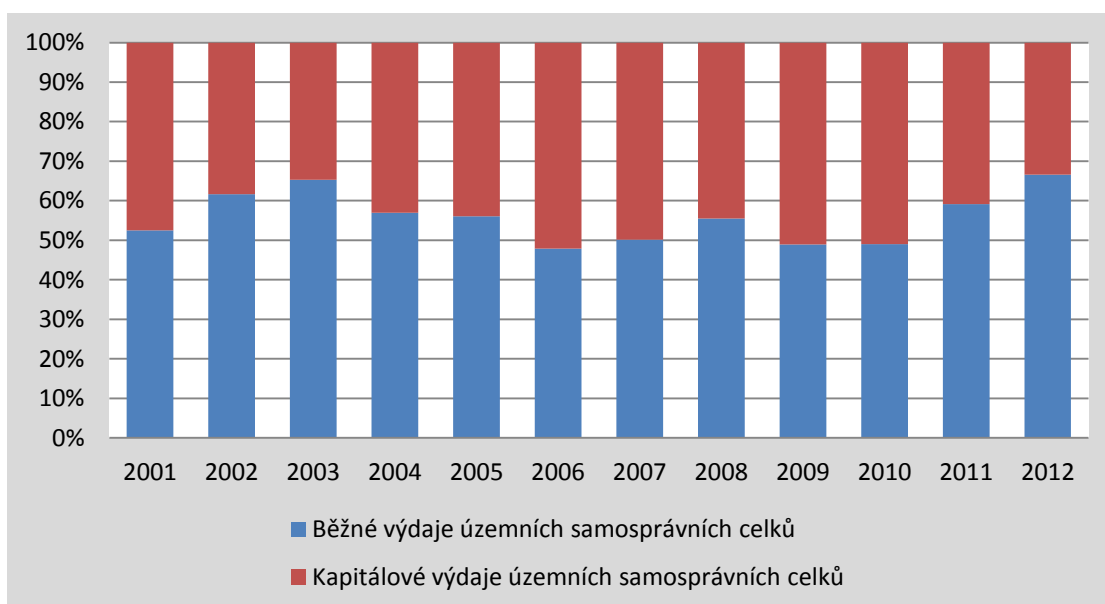
Graf č. 3: Poměr běžných a kapitálových výdajů státního rozpočtu na požární ochranu a IZS v ČR v letech 2001 – 2012

Zdroj: [8,9] upraveno autorem

Z výše uvedeného grafu č. 3 je patrné, že největší částí výdajů státního rozpočtu jsou výdaje běžné. Jde tedy především o náklady na provoz IZS a požární ochrany. Nejmarkantnějším složkou těchto výdajů jsou mzdové náklady. Dále jsou součástí běžných výdajů náklady na údržbu budov, energie a pohonné hmoty. Na mzdách a ostatních mandatorních výdajích není možné realizovat taková úsporná opatření, jako například u pozastavení investic, kterým je možno snížit kapitálové výdaje. Proto se dá předpokládat, že po roce 2008 dochází ke zvyšování poměru běžných výdajů na úkor výdajů kapitálových z důvodu snížení prostředků vynakládaných na IZS.

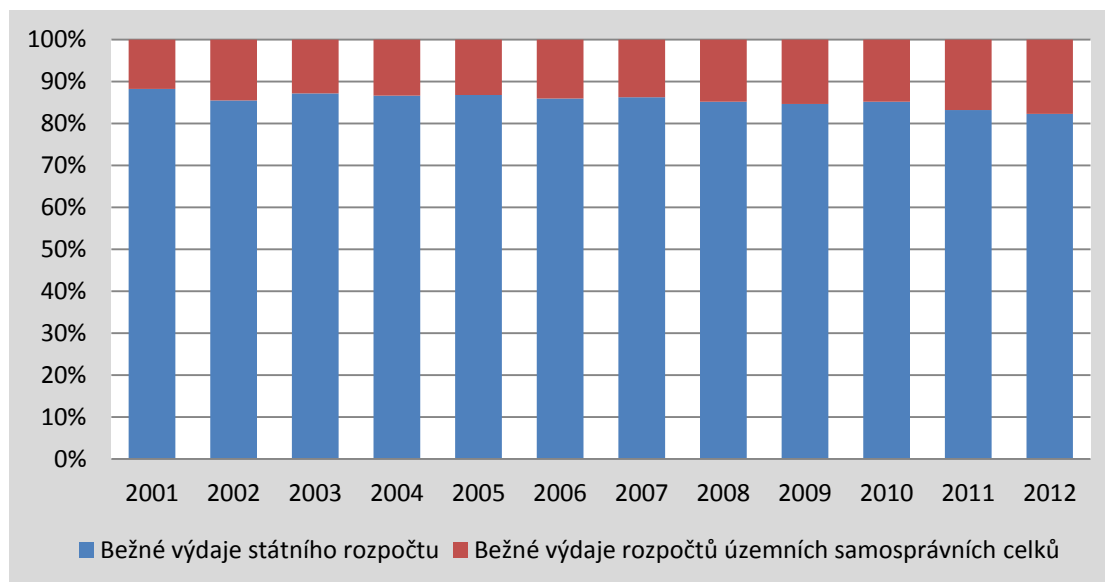
Graf č. 4: Poměr běžných a kapitálových výdajů územních samosprávních celků na požární ochranu a IZS v ČR v letech 2001 – 2012

Zdroj: [8,9] upraveno autorem

V grafu č. 4 jsou běžné a kapitálové výdaje o poznání vyrovnanější než v případě výdajů státního rozpočtu. Územní samosprávné celky nejsou totiž v případě požární ochrany tolik zatížené mzdovými náklady. Kraje a obce sice přispívají na financování HZS ČR, ale především financují jednotky sborů dobrovolných hasičů, kde se jejich financování mzdových nákladů z principu dobrovolnosti z velké části netýká.

Graf č. 5: Poměr běžných a kapitálových výdajů územních samosprávních celků na požární ochranu a IZS v ČR v letech 2001 – 2012

Zdroj: [8,9] upraveno autorem

Rozdíl ve výši běžných výdajů vynaložených na požární ochranu a IZS mezi státním rozpočtem a rozpočty územních samosprávních celků je nejvíce patrný v grafu č. 5.

2.2.2 Financování bezpečnosti a veřejného pořádku

Zajištění bezpečnosti a veřejného pořádku není součástí IZS. Vyčíslení výše prostředků vynakládaných PČR a městskými policiemi na IZS není ale možné, už jen z toho důvodu, že náklady těchto organizačních složek státu jsou převážně režijního charakteru. Analýza financování této části IZS tedy využije zjednodušení a bude vycházet z § 5311 rozpočtové skladby, o němž se blíže hovoří níže.

PČR je organizační složkou státu. Dle zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, v PZ pro ni tedy platí stejná pravidla jako u výše uvedeného HZS ČR. Policie je také financována z kapitoly státního rozpočtu č. 314 Ministerstva vnitra. Dle § 16 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, v PZ mohou být na základě koordinační dohody

obce s PČR poskytnuty finanční prostředky i z rozpočtu konkrétní obce a za účelem stanovení společného postupu při zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku.⁶⁴

V rámci IZS se o bezpečnost a veřejný pořádek zasazují i **obecní policie**. Obecní policie se řídí zákonem č. 553/1991 Sb., o obecní policii, v PZ. Obecní policie je orgánem obce, který je zřizován zastupitelstvem, a vzhledem k tomu je i obcí financována. Na rozdíl od PČR, která má celostátní působnost, může, až na smluvní výjimky, působit obecní policie pouze na území obce, která ji zřizuje.

Následující analýza výše a struktury financování využívá § 5311 rozpočtové skladby dle přílohy vyhlášky Ministerstva financí č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě, v PZ. Výdaje zastoupené v tomto paragrafu *„jsou zvláště výdaje na policii, obecní policii, výdaje na bezpečnost a veřejný pořádek kromě těch, které patří na další paragrafy. Nepatří sem výdaje resortního školství, výdaje na sportovní reprezentaci, na dávky sociálního zabezpečení příslušníkům Policie České republiky (bývalým vojákům z povolání) nebo jejich rodinám a další výdaje, které bezprostředně nesouvisí s výdaji na bezpečnost a pořádek.“*⁶⁵ Analýza opět vychází z dat prezentačních systémů ARIS a ÚFIS. V případě výdajů ze státního rozpočtu vychází analýza prezentace údajů kapitol státního rozpočtu - výkazů pro hodnocení plnění rozpočtu kapitoly 314 jednotlivých let. V případě výdajů z rozpočtů územních samosprávních celků vychází analýza z celorepublikových sumářů - výkazů pro hodnocení plnění rozpočtů územních samosprávních celků.

⁶⁴ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, v PZ, § 16

⁶⁵ Příloha vyhlášky Ministerstva financí č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě, v PZ

Tabulka č. 2: Výdaje na bezpečnost a veřejný pořádek v ČR v letech 2001 – 2012 (v tis. Kč)

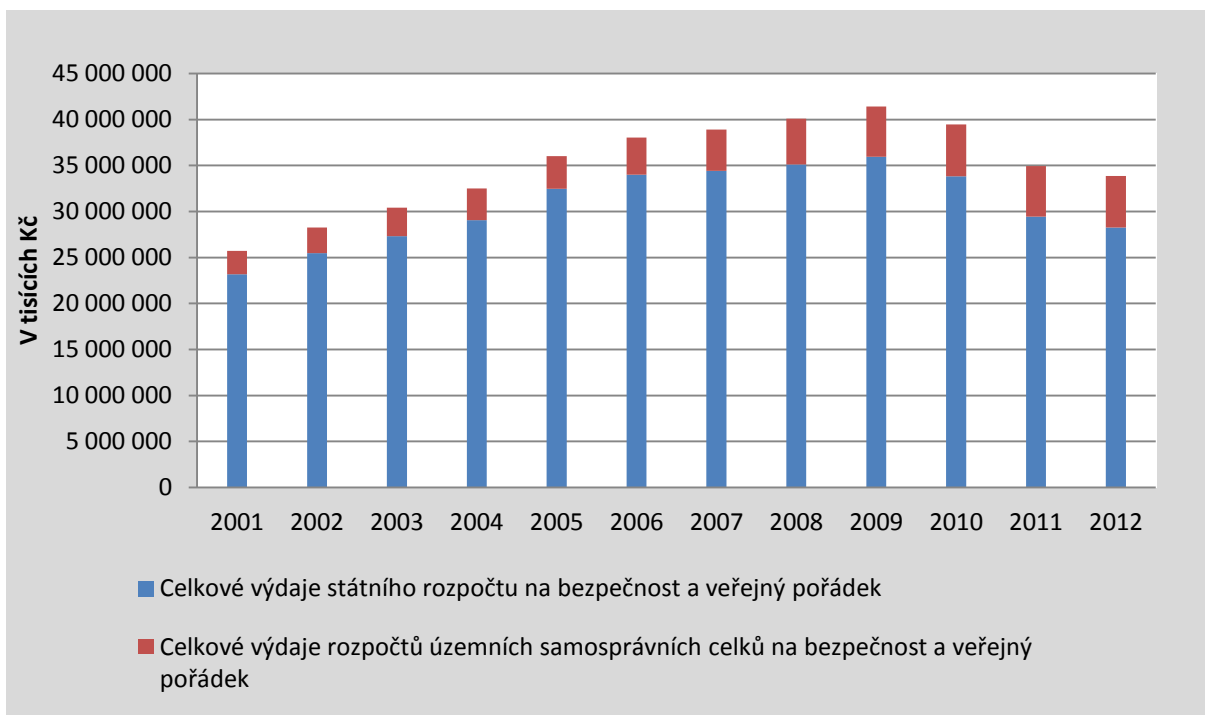
Rok	Státní rozpočet (§ 5311)			Rozpočty územních samosprávních celků a dobrovolných svazků obcí (§ 5311)		
	Běžné výdaje	Kapitálové výdaje	Celkem	Běžné výdaje	Kapitálové výdaje	Celkem
2001	22 383 776,05	802 156,30	23 185 932,35	2 275 018,41	242 777,39	2 517 795,80
2002	24 531 091,82	955 897,16	25 486 988,98	2 519 702,08	249 841,09	2 769 543,17
2003	25 858 113,58	1 451 867,11	27 309 980,69	2 895 266,50	228 908,67	3 124 175,17
2004	27 376 816,93	1 683 253,77	29 060 070,70	3 173 471,32	271 685,51	3 445 156,83
2005	30 784 269,58	1 688 560,93	32 472 830,51	3 334 517,87	208 222,98	3 542 740,85
2006	32 023 171,25	1 988 242,76	34 011 414,01	3 686 624,01	357 224,68	4 043 848,69
2007	32 837 354,60	1 581 375,55	34 418 730,15	4 159 833,92	333 416,82	4 493 250,74
2008	33 112 084,64	2 012 847,60	35 124 932,24	4 576 726,64	376 190,23	4 952 916,87
2009	34 432 048,00	1 530 879,34	35 962 927,34	5 026 677,21	414 800,70	5 441 477,91
2010	33 102 114,75	735 515,84	33 837 630,59	5 318 654,31	316 609,92	5 635 264,23
2011	28 669 550,06	767 592,34	29 437 142,40	5 251 933,72	247 536,74	5 499 470,46
2012	27 505 669,92	750 066,51	28 255 736,43	5 271 505,00	319 930,57	5 591 435,57

Zdroj: [8,9] upraveno a

vypočteno autorem

V tabulce č. 2 jsou analogicky s údaji z analýzy financování HZS ČR a požární ochrany uvedeny běžné a kapitálové výdaje státního rozpočtu a rozpočtů územních samosprávních celků včetně dobrovolných svazků obcí. Vzhledem k povaze financování PČR a obecních policí, je možno vzhledem k zanedbatelné výši financování PČR územními samosprávními celky využít zjednodušení a tvrdit, že prostředky státního rozpočtu jsou určeny pro financování PČR a oproti tomu jsou prostředky z rozpočtů územních samosprávních celků určeny na fungování obecních policí. V grafu č. 6 bude provedena analýza výdajů na PČR a obecní policie z těchto rozpočtů.

Graf č. 6: Výdaje na bezpečnost a veřejný pořádek v ČR v letech 2001 – 2012

Zdroj: [8,9] upraveno autorem

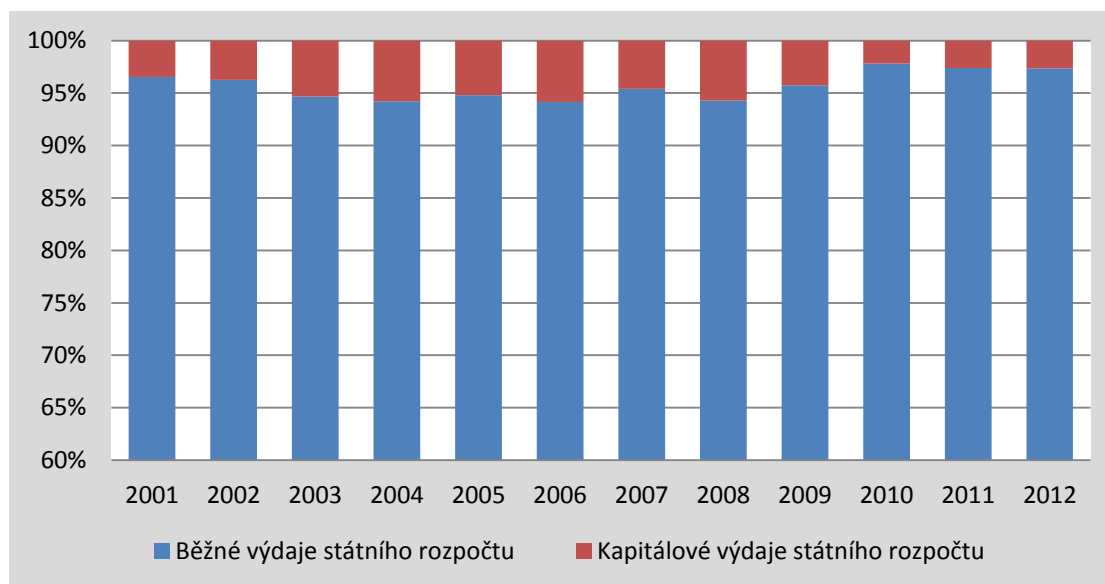
Výše uvedený graf č. 6 je velmi podobný grafu č. 1. Stejně jako u výdajů na požární ochranu a IZS i výdaje na bezpečnost a veřejný pořádek až do roku 2009 rostou. Dle viditelného trendu jsou i tempa růstu velmi podobná. Po roce 2009 také dochází k poklesu. Největší propad financování je stejně jako u výdajů na požární ochranu a IZS viditelný mezi lety 2010 a 2011, což je opět pravděpodobně zapříčiněno úspornými opatřeními. Významný rozdíl mezi financováním bezpečnosti a veřejného pořádku a mezi financováním požární ochrany je v celkové výši výdajů. Ta je v případě bezpečnosti a veřejného pořádku více než trojnásobná. Z toho vyplývá, že financování PČR a obecních policí se nejvyšší měrou podílí na výdajích na IZS. Za předpokladu, že na snížení výdajů veřejných rozpočtů měly vliv úsporná opatření, lze tedy na výzkumnou otázku: „Dochází v rámci úsporných opatření po světové finanční krizi ke snížení prostředků vynakládaných na IZS?“ opět odpovědět, že v oblasti bezpečnosti a veřejného pořádku ano.

Také trend rostoucího podílu územních samosprávních celků a dobrovolných svazů obcí na výdajích je stejně jako v případě výdajů na požární ochranu a IZS viditelný. Podíl financování územních samosprávních celků je u tohoto grafu výrazně nižší než výdajů na požární ochranu a IZS. Na financování PČR se totiž podílí především státní rozpočet přes Ministerstvo vnitra.

Nyní bude zodpovězena výzkumná otázka: „Jaká je relace mezi běžnými a kapitálovými výdaji v rámci financování Policie České republiky a obecních policí, a to jednak ze státního

rozpočtu, jednak z rozpočtů územních samosprávních celků?“. Použita je opět vertikální analýza pro zkoumání poměru běžných a kapitálových výdajů dle tabulky č. 2.

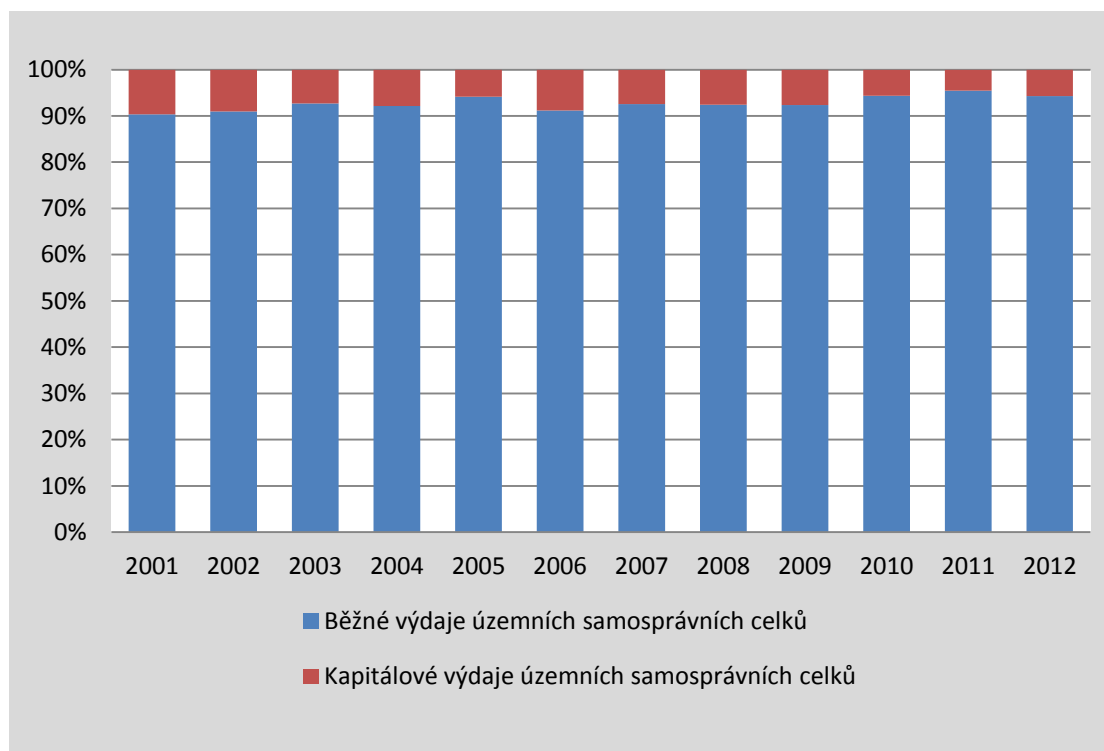
Graf č. 7: Poměr běžných a kapitálových výdajů státního rozpočtu na bezpečnost a veřejný pořádek v ČR v letech 2001 – 2012

Zdroj: [8,9] upraveno autorem

Graf č. 7 se podobá grafu č. 3: Poměr běžných a kapitálových výdajů státního rozpočtu na požární ochranu a IZS v letech 2001 – 2012. Opět je patrné, že se běžné výdaje (mzdové náklady, pohonné hmoty) nejvíce podílí na celkových nákladech na fungování PČR. Oproti průměru jsou v letech 2005, 2006 a 2008 vyšší podíly kapitálových výdajů. To můžeme přičíst k dlouhodobým investicím, jako byla obměna vozového parku PČR a modernizace služeb. Po roce 2008 se kapitálové výdaje snižují. Opět k tomu patrně dochází, protože jsou vhodnějším cílem úsporných opatření.

Graf č. 8: Poměr běžných a kapitálových výdajů rozpočtů územních samosprávních celků na bezpečnost a veřejný pořádek v ČR letech 2001 – 2012

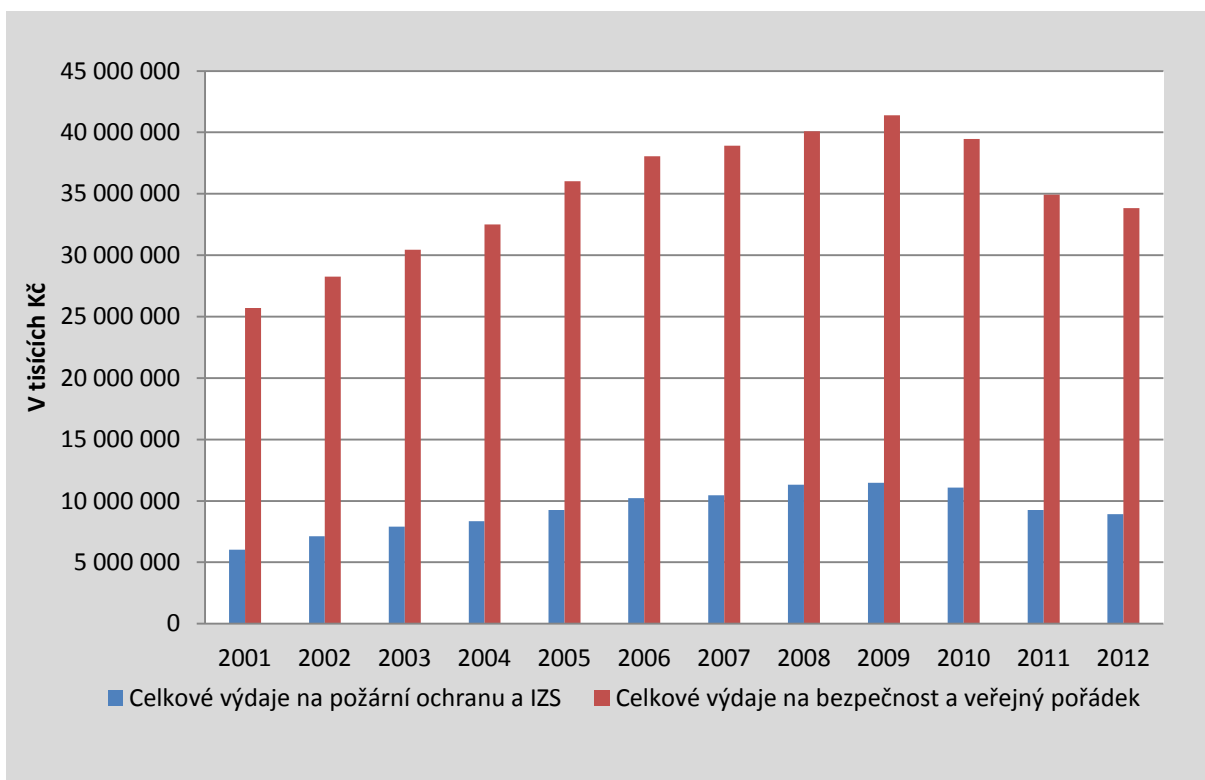

Zdroj: [8,9] upraveno autorem

Mezi grafem č. 8: Poměr běžných a kapitálových výdajů rozpočtů územních samosprávních celků na bezpečnost a veřejný pořádek a grafem č. 4: Poměr běžných a kapitálových výdajů územních samosprávních celků na požární ochranu a IZS je na první pohled velmi viditelný rozdíl. Obecní policie má dle tohoto rozdílu velký vliv na složení výdajů. V případě financování bezpečnosti a veřejného pořádku územními samosprávními celky je podíl běžných výdajů výrazně vyšší než u financování požární ochrany a HZS ČR. Pravděpodobně je to způsobeno tím, že obce a kraje financují jednotky sborů dobrovolných hasičů, ke kterým se nevážou z hlediska dobrovolnosti tak vysoké mzdové náklady, oproti příslušníkům obecní policie pracujícím za mzdu, která je jedním z běžných výdajů.

Nyní práce odpoví na výzkumnou otázku: „*Jak rozdílná je výše financování bezpečnosti a veřejného pořádku oproti financování Hasičského záchranného sboru České republiky a požární ochrany?*“ Jak již bylo řečeno na začátku této podkapitoly, PČR a obecní policie se věnují činnostem v rámci IZS pouze omezeně. Hlavním úkolem těchto organizačních složek je zajištění bezpečnosti a veřejného pořádku. Oproti tomu se naprostá většina činností vyvíjených HZS ČR a požární ochranou IZS týká. Vzhledem k tomu, že zajištění bezpečnosti a veřejného pořádku vyžaduje rozsáhlé náklady, dá se očekávat značná disproporce mezi celkovou výší financování požární ochrany a IZS a mezi výší financování bezpečnosti a veřejného pořádku. Tato disproporce je znázorněna v grafu č. 9.

Graf č. 9: Celkové výdaje státního rozpočtu a rozpočtů územních samosprávních celků na požární ochranu a IZS a na bezpečnost a veřejný pořádek v letech 2001 - 2012

Zdroj: [8,9] upraveno autorem

V grafu č. 9 je také viditelná analogie vývoje v čase. Poměr vynakládaných se i přes změnu jejich celkové výše příliš nemění.

Na výše uvedenou výzkumnou otázku o rozdílnosti výše financování bezpečnosti a veřejného pořádku oproti financování HZS ČR a požární ochrany lze tedy odpovědět, že jsou prostředky určené k financování bezpečnosti a veřejného pořádku z výše uvedených důvodů několikanásobně vyšší než prostředky určené na financování HZS ČR a požární ochrany.

2.2.3 Financování zdravotnické záchranné služby

Dle § 22 zákona č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě, v PZ jsou ZZS financovány z následujících zdrojů:

- z veřejného zdravotního pojištění, jde-li o hrazené zdravotní služby,
- ze státního rozpočtu, ze kterého se hradí náklady na připravenost na řešení mimořádných událostí a krizových situací,
- z rozpočtů krajů.⁶⁶

⁶⁶ Zákon č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě, v PZ

Jednotlivé ZZS jsou zřizovány kraji jako příspěvkové organizace. Na jejich financování se kraje podílí ze svého rozpočtu. Financování ZZS ze zdravotního pojištění je řízeno vyhláškami ministerstva zdravotnictví č. 134/1998 Sb., kterou se vydává seznam zdravotních výkonů s bodovými hodnotami, v PZ a 425/2011 Sb., o stanovení hodnot bodu, výše úhrad zdravotní péče hrazené z veřejného zdravotního pojištění a regulačních omezení objemu poskytnuté zdravotní péče hrazené z veřejného zdravotního pojištění, v PZ, které určují seznam výkonů, které zdravotní pojišťovny ZZS proplácí, a jejich bodové ohodnocení.⁶⁷ Konkrétně vyhláška 425/2011 Sb., o stanovení hodnot bodu, výše úhrad zdravotní péče hrazené z veřejného zdravotního pojištění a regulačních omezení objemu poskytnuté zdravotní péče hrazené z veřejného zdravotního pojištění, v PZ potom stanoví hodnotu bodu, na jejím základě je vypočtena výše ceny jednotlivých výkonů.⁶⁸

Pro účely analýzy bude tato práce používat pouze tři druhy výnosů dle výkazu zisku a ztrát příspěvkové organizace. Prvním druhem budou výnosy z činnosti, jehož největší částí jsou platby ze zdravotního pojištění. Dále do výnosu z činnosti patří například tržby z prodeje dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku, zúčtování fondů nebo ostatní výnosy z činnosti, kam můžeme zařadit služby ZZS poskytované na základě smlouvy, například při zajištění zdravotnické pomoci na sportovních akcích. Druhým druhem jsou finanční výnosy, které obsahují převážně úroky. Třetím druhem jsou příspěvky a dotace na provoz, jež obsahují prostředky z rozpočtu zřizovatele a prostředky ze státního rozpočtu na zabezpečení připravenosti.

Analýza se vzhledem k decentralizované povaze ZZS bude soustředit pouze na ZZS Pardubického kraje. Použitá data jsou čerpána z databázových systémů ARIS a ÚFIS. Konkrétně jsou využity výkazy zisku a ztrát ZZS Pardubického kraje, které jsou dohledatelné v rámci prezentace údajů územních samosprávních celků.

V tabulce č. 3., jež je uvedena níže, jsou výrazné změny ve výši financování mezi lety 2006, 2007 a 2008. Tyto změny jsou způsobeny sjednocením příspěvkových organizací, neboť v roce 2007 se stala součástí ZZS Pardubického kraje příspěvková organizace Oblastní středisko ZZS Chrudim. V roce 2008 se potom staly součástí ZZS Pardubického kraje příspěvkové organizace ZZS oblastní středisko Svitavy a ZZS oblastní středisko Ústí nad Orlicí.

⁶⁷ Vyhláška ministerstva zdravotnictví č. 134/1998 Sb., kterou se vydává seznam zdravotních výkonů s bodovými hodnotami, v PZ

⁶⁸ Vyhláška ministerstva zdravotnictví č. 425/2011 Sb., o stanovení hodnot bodu, výše úhrad zdravotní péče hrazené z veřejného zdravotního pojištění a regulačních omezení objemu poskytnuté zdravotní péče hrazené z veřejného zdravotního pojištění, v PZ

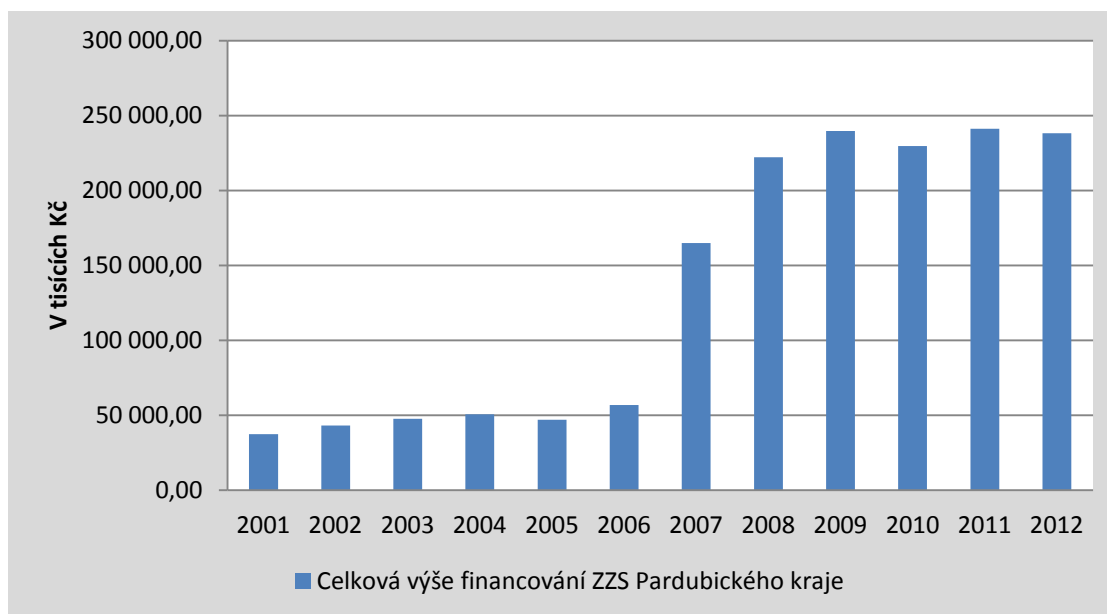
Tabulka č. 3: Zdroje financování ZZS Pardubického kraje v letech 2001 – 2012 (v tis. Kč)

Rok	Výnosy z činnosti	Finanční výnosy	Příspěvky a dotace na provoz	Celkem
2001	15 362,49	190,28	21 790,00	37 342,77
2002	19 920,52	149,67	23 120,00	43 190,19
2003	21 670,44	15,80	26 015,79	47 702,03
2004	22 951,04	11,87	27 676,56	50 639,47
2005	22 128,59	11,07	24 762,37	46 902,03
2006	26 850,41	11,23	29 906,00	56 767,64
2007	67 540,27	79,42	97 314,40	164 934,09
2008	92 306,68	259,50	129 636,00	222 202,18
2009	96 517,16	150,97	143 056,80	239 724,93
2010	84 102,00	264,00	145 330,00	229 696,00
2011	89 411,51	78,55	151 704,00	241 194,06
2012	96 120,04	96,97	141 930,00	238 147,01

Zdroj: [8,9] upraveno a vypočteno autorem

V další části této práce zmapuje celkový vývoj výše zdrojů financování ZZS Pardubického kraje.

Graf č. 10: Celková výše financování ZZS Pardubického kraje v letech 2001 – 2012

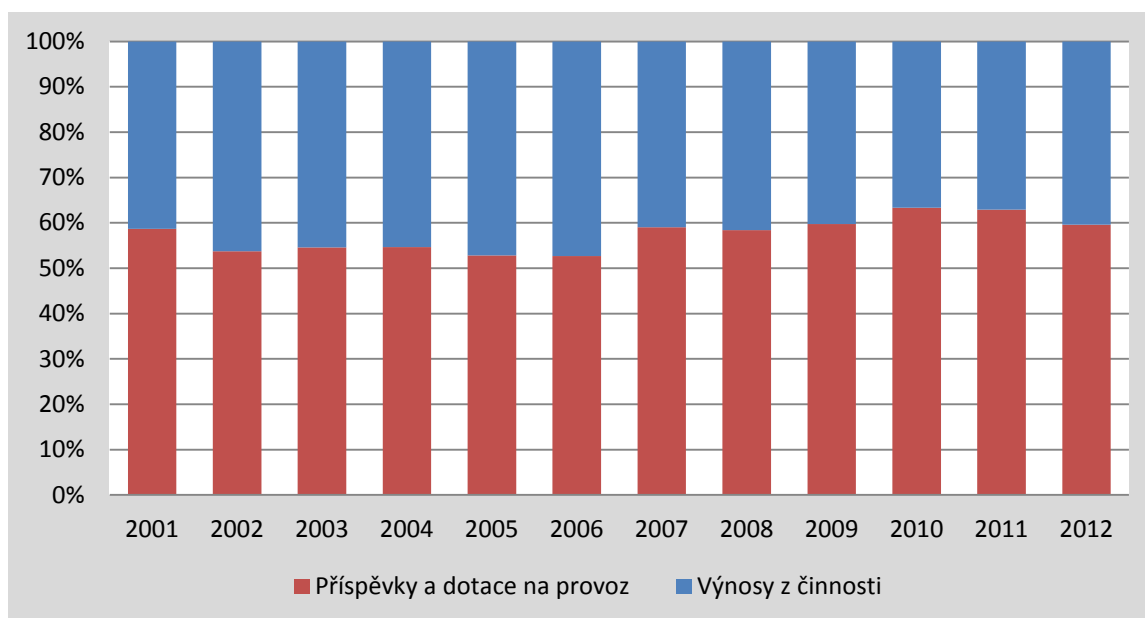
Zdroj: [8,9] upraveno autorem

Nyní bude zodpovězena výzkumná otázka: „Dochází v rámci úsporných opatření po světové finanční krizi ke snížení prostředků vynakládaných na IZS?“ z pohledu ZZS Pardubického kraje.. Z grafu č. 10 je patrné, že se celková výše financování ZZS Pardubického kraje výrazně změnila jen mezi lety 2006 a 2008. Tato změna je ale, jak již bylo

dříve uvedeno, způsobena účetním a organizačním spojením jednotlivých příspěvkových organizací ZZS Pardubického kraje do jedné. Mimo tuto změnu se nedá říct, že by docházelo k výraznému růstu prostředků určených k financování ZZS Pardubického kraje. Předpokládané snížení výdajů se ve financování ZZS v Pardubickém kraji výrazně neprojevuje. Ke snížení dotací a příspěvků na provoz dochází pouze mezi lety 2011 – 2012. Snížení těchto dotací bylo ale částečně pokryto nárůstem výnosů z činnosti.

Pro účel vertikální analýzy financování ZZS Pardubické je v následujícím poměrovém grafu č. 11 vypuštěn jeden ze zdrojů financování. Tím zdrojem jsou finanční výnosy a vypuštěny jsou z důvodu jejich zanedbatelného podílu na celkovém financování ZZS Pardubického kraje.

Graf č. 11: Poměr výnosů z činnosti a prostředků z rozpočtu zřizovatele ZZS Pardubického kraje v letech 2001 – 2012

Zdroj: [8,9] upraveno autorem

Poslední výzkumná otázka zní: „*Jakým poměrem se podílejí veřejné rozpočty a prostředky kumulované pojistným na zdravotní pojištění na financování Zdravotnické záchranné služby Pardubického kraje?*“. Příspěvky a dotace na provoz se po většinu let pohybují kolem 60%, lze tedy říct, že je hlavní složkou financování ZZS Pardubického kraje. 40% se ve většině sledovaných let podílí na financování ZZS Pardubického kraje výnosy z činnosti. Z dat výkazů zisků a ztrát je pak možno říci, že největšími zdroji financování, které spadají pod výnosy z činnosti, na nichž se primárně podílí prostředky kumulované pojistným na zdravotní pojištění. Dalšími méně důležitými zdroji financování v rámci výnosů z činností jsou zúčtování fondů a prodej dlouhodobého hmotného majetku v souvislosti s výše zmíněnou organizační změnou. Dalším významným zdrojem jsou výnosy z ostatních činností.

ZÁVĚR

Od vzniku IZS uplynulo již více než 13 let. Za tuto dobu byl tento systém několikrát podroben zkouškám v podobě různě rozsáhlých mimořádných událostí. Na základě deskripce stavu zajištění bezpečnosti občanů v ČR před vznikem IZS a po jeho vzniku lze odvodit, že bylo jeho zavedení pro občany ČR přínosem.

Ačkoliv tento systém funguje v rámci složité legislativy, je při řešení mimořádných událostí velmi efektivní. Na taktické úrovni umožňuje rychlé řešení situace s velkou mírou volnosti v rozhodování na místě zásahu, ale zároveň je díky centralizovanější strategické úrovni řízení schopen adekvátně reagovat na mimořádné události velkého rozsahu.

Velkou výhodou systému je, že v něm nefigurují pouze HZS ČR, PČR a ZZS, ale zapojují se do něj i ostatní složky, které mohou velkou měrou přispět k řešení mimořádných událostí. Toto zapojení je možno řešit už od konkrétních potřeb na úrovni obcí, což opět umocňuje efektivitu tohoto systému,

Financování IZS je z jeho podstaty komplexní problematikou. Existuje jak plánované financování, které zajišťuje chod tohoto systému, tak mimořádné financování, které je možno využít při rozsáhlých mimořádných událostech. Nejvyšší podíl na financování IZS má státní rozpočet, konkrétně kapitola č. 314 Ministerstva vnitra. Rozpočtové financování z kapitoly Ministerstva vnitra se nejvíce týká PČR a HZS ČR. Vysoký podíl na financování mají i územní samosprávné celky. Tyto financují především ZZS, jednotky sborů dobrovolných hasičů a obecní policie, ale přirozeně přispívají i na jiné složky IZS. ZZS je specifitější složkou, jelikož je z velké části financován z prostředků kumulovaných pojistným na zdravotní pojištění. Specifika financování jednotlivých složek byla vysvětlena vertikální analýzou pomocí poměrových grafů.

Výše financování HZS ČR a PČR dle očekávání do roku 2009 rostla a po tomto roce začala klesat. Na základě grafů č. 1 a č. 6 lze tvrdit, že došlo ke snížení prostředků vynakládaných na IZS v oblasti HZS ČR a požární ochrany, ale i v oblasti bezpečnosti a veřejného pořádku. Výše financování ZZS Pardubického kraje dle tabulky č. 3 a grafu č. 10 spíše stagnovala, mimo období, kdy byl růst financování způsoben organizačními změnami.

Relace mezi běžnými a kapitálovými výdaji v rámci financování HZS ČR a požární ochrany z pohledu státního rozpočtu a z rozpočtů územních samosprávních celků dokazuje, že se na běžných nákladech podílí z největší části státní rozpočet při financování HZS ČR. Kraje a obce sice přispívají na financování provozu a vybavení HZS ČR, ale především financují

jednotky sborů dobrovolných hasičů, kde se jich financování mzdových nákladů z principu dobrovolnosti z velké části netýká.

Relace mezi běžnými a kapitálovými výdaji v rámci financování Policie České republiky a obecních policií, a to jednak ze státního rozpočtu, jednak z rozpočtů územních samosprávních celků je oproti relaci výdajů HZS ČR a požární ochrany srovnatelná, protože územní samosprávní celky nesou mzdové náklady obecních policií.

Celkový objem financování bezpečnosti a veřejného pořádku oproti financování Hasičského záchranného sboru České republiky a požární ochrany je velmi rozdílný. Vzhledem k tomu, že zajištění bezpečnosti a veřejného pořádku vyžaduje rozsáhlé náklady, existuje značná disproporce mezi celkovou výší financování požární ochrany a IZS a mezi výší financování bezpečnosti a veřejného pořádku.

Poměr zdrojů financování ZZS Pardubického kraje je v práci také zanalyzován. Příspěvky a dotace na provoz se po většinu let pohybují kolem 60%, můžeme tedy říct, že je hlavní složkou financování ZZS Pardubického kraje. Zbýlých cca 40 % financování pochází především z prostředků kumulovaných pojistným na zdravotní pojištění.

Zpracování dat Centrálního systému účetních informací státu bylo náročné, ale jeho využití bylo pro analýzu nezbytné. Prezentační systémy ÚFIS a ARIS byly při zpracování této práce velkou oporou a jsou využitelné i pro další analýzy financování IZS nad rámec této práce.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] BLAŽKOVÁ, Kateřina. Historický vývoj civilní ochrany (obran). HZS Moravskoslezského kraje [online]. [cit. 2014-01-06]. Dostupné z: <<http://www.hzsmsk.cz/index.php?ID=1447>>
- [2] FIALA, Miloš; VILÁŠEK, Josef. Vybrané kapitoly z ochrany obyvatelstva. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2010, 208 s. ISBN 978-80-264-1856-2.
- [3] GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR. Hlavní úkoly a zaměření Záchraného útvaru [online]. [cit. 2013-12-14]. Dostupné z: <<http://www.hzscr.cz/clanek/hlavni-ukoly-a-zamereni-zachranneho-utvaru-hzs-cr.aspx>>.
- [4] GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR. Integrovaný záchranný systém [online]. [cit. 2013-12-2]. Dostupné z: <<http://www.hzscr.cz/clanek/integrovaný-zachranny-system.aspx>>.
- [5] GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR. Jednotky PO [online]. [cit. 2013-12-13]. Dostupné z: <<http://www.hzscr.cz/clanek/jednotky-po-961839.aspx>>.
- [6] GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR. Kritická infrastruktura [online]. [cit. 2014-1-5]. Dostupné z: <<http://www.hzscr.cz/clanek/web-krizove-rizeni-a-cnp-kriticka-infrastruktura-kriticka-infrastruktura.aspx>>
- [7] KRAFTOVÁ, Ivana. Finanční analýza municipální firmy. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2002, xii, 206 s. ISBN 80-717-9778-2.
- [8] MINISTERSTVO FINANCÍ. ARISweb [online]. [cit. 2014-6-13]. Dostupné z: <<http://www.info.mfcr.cz/aris/>>
- [9] MINISTERSTVO FINANCÍ. ÚFIS [online]. [cit. 2014-6-13]. Dostupné z: <<http://www.info.mfcr.cz/ufis/>>
- [10] MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ. Bezpečnostní strategie České republiky 2011. Praha: MZV, 2011, 21 s. ISBN 978-80-7441-005-5
- [11] NAHODIL, František. Veřejné finance v České republice. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, 359 s. ISBN 978-80-7380-162-5.

- [12] PANOCHA, Václav. Civilní obrana [online]. [cit. 2013-12-3]. Dostupné z: <http://www.csla.cz/armada/ozbrojeneslozky/civilniobrana_1.htm>.
- [13] Příloha vyhlášky Ministerstva financí č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě
- [14] REKTOŘÍK, Jaroslav. Krizový management ve veřejné správě: teorie a praxe. Vyd. 1. Praha: Ekopress, 2004. ISBN 80-86119-83-1.
- [15] RYBA, Drahošlav. Mýty a fakta o novele zákona o pojišťovnictví [online]. [cit. 2014-12-7]. Dostupné z: <<http://www.hzscr.cz/clanek/informacni-servis-zpravodajstvi-2013-duben-myty-a-fakta-o-novele-zakona-o-pojistovnictvi.aspx>>.
- [16] SKALSKÁ, Květoslava; HANUŠKA, Zdeněk; DUBSKÝ, Milan. Integrovaný záchranný systém a požární ochrana: modul I. Vyd. 1. Praha: MV - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2010, 55, 44 s. ISBN 978-80-86640-59-4.
- [17] SMEJKAL, V., RAIS, K. Řízení rizik ve firmách a jiných organizacích. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2006, 300 s. ISBN 80-247-1667-4
- [18] Usnesení vlády České republiky ze dne 19. května 1993 č. 246, k návrhu zásad integrovaného záchranného systému
- [19] Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, v PZ
- [20] U.S. DEPARTMENT OF HOMELAND SECURITY. What Is Critical Infrastructure? [online]. [cit. 2014-05-22]. Dostupné z: <<http://www.dhs.gov/what-critical-infrastructure>>
- [21] VOKOUŠ, Jiří. Policie České republiky: pomáhat a chránit. 2. vyd. Praha: Policejní prezidium České republiky, 2010, 84 s. ISBN 978-80-254-7701-4.
- [22] Vyhláška ministerstva zdravotnictví č. 134/1998 Sb., v PZ
- [23] Vyhláška Ministerstva vnitra č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému, v PZ
- [24] Vyhláška ministerstva zdravotnictví č. 425/2011 Sb., o stanovení hodnot bodu, výše úhrad zdravotní péče hrazené z veřejného zdravotního pojištění a regulačních omezení objemu poskytnuté zdravotní péče hrazené z veřejného zdravotního pojištění, v PZ
- [25] Zákon č. 1/1993 Sb. – Ústava České republiky, PZ
- [26] Zákon č. 61/1988 Sb. o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, v PZ
- [27] Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, v PZ

- [28] Zákon č. 218/2000Sb., o rozpočtových pravidlech, v PZ
- [29] Zákon č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů, v PZ
- [30] Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, v PZ
- [31] Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), v PZ
- [32] Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů, v PZ
- [33] Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, v PZ
- [34] Zákon č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě, v PZ

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A Zásady integrovaného záchranného systému

Příloha B Deskripce HZS ČR

Příloha C Deskripce PČR

Příloha D Deskripce ZZS

Příloha E Deskripce ostatních složek IZS

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Výdaje na požární ochranu a IZS v ČR v letech 2001 – 2012

Tabulka č. 2: Výdaje na bezpečnost a veřejný pořádek v ČR v letech 2001 – 2012

Tabulka č. 3: Zdroje financování ZZS Pardubického kraje v letech 2001 – 2012

SEZNAM SCHÉMÁT

Schéma č. 1: Milníky vývoje IZS

Schéma č. 2: Hierarchie a řízení v IZS

SEZNAM VZORCŮ

Vzorec č. 1: Řetězový index v procentech

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1: Výdaje na požární ochranu a IZS v ČR letech 2001 – 2012

Graf č. 2: Řetězové indexy celkových výdajů státního rozpočtu a rozpočtů ÚSC na požární ochranu a IZS v letech 2002 - 2012

Graf č. 3: Poměr běžných a kapitálových výdajů státního rozpočtu na požární ochranu a IZS v ČR v letech 2001 – 2012

Graf č. 4: Poměr běžných a kapitálových výdajů územních samosprávních celků na požární ochranu a IZS v ČR v letech 2001 – 2012

Graf č. 5: Poměr běžných a kapitálových výdajů územních samosprávních celků na požární ochranu a IZS v ČR v letech 2001 – 2012

Graf č. 6: Výdaje na bezpečnost a veřejný pořádek v ČR v letech 2001 – 2012

Graf č. 7: Poměr běžných a kapitálových výdajů státního rozpočtu na bezpečnost a veřejný pořádek v ČR v letech 2001 – 2012

Graf č. 8: Poměr běžných a kapitálových výdajů rozpočtů územních samosprávních celků na bezpečnost a veřejný pořádek v ČR letech 2001 – 2012

Graf č. 9: Celkové výdaje státního rozpočtu a rozpočtů územních samosprávních celků na požární ochranu a IZS a na bezpečnost a veřejný pořádek v letech 2001 - 2012

Graf č. 10: Celková výše financování ZZS Pardubického kraje v letech 2001 – 2012

Graf č. 11: Poměr výnosů z činnosti a prostředků z rozpočtu zřizovatel ZZS Pardubického kraje v letech 2001 – 2012

SEZNAM ZKRATEK

AČR	Armáda České republiky
ČČK	Český červený kříž
ČR	Česká republika
ČSLA	Československá lidová armáda
ČSSR	Československá socialistická republika
HZS	hasičský záchranný sbor
HZS ČR	Hasičský záchranný sbor České republiky
IZS	integrovaný záchranný systém
KOPIS	krajské operační a informační středisko IZS
OPIS	operační a informační středisko IZS
PČR	Policie České republiky
PZ	platné znění
Sb.	sbírka zákonů
ZOS	zdravotnické operační středisko
ZZS	Zdravotnická záchranná služba

PŘÍLOHA A⁶⁹

Usnesení vlády České republiky ze dne 19. května 1993 č. 246 k návrhu zásad Integrovaného záchranného systému

Vazba na záznam z jednání vlády:

V l á d a

I. s c h v a l u j e

zásady Integrovaného záchranného systému, uvedené v příloze tohoto usnesení;

II. u k l á d á

1. ministři životního prostředí a ministři vnitra za účelem vytvoření právních předpokladů fungování Integrovaného záchranného systému zpracovat zásady Integrovaného záchranného systému do návrhu zásad zákona o prevenci a likvidaci havárií a předložit návrh zásad tohoto zákona vládě do 15. června 1993,

2. ministři vnitra

a) předložit vládě návrh na zřízení Ústřední havarijní komise a návrh jejího statutu do jednoho měsíce po schválení zákona o prevenci a likvidaci havárií,

b) zabezpečit činnost operačního a informačního střediska Integrovaného záchranného systému do jednoho měsíce po schválení zákona o prevenci a likvidaci havárií,

c) ve spolupráci s ministry zdravotnictví, hospodářství a obrany vypracovat návrh technického řešení propojitelnosti stávajících spojových prostředků složek Integrovaného záchranného systému.

Provedou

ministři vnitra,

životního prostředí,

hospodářství, zdravotnictví,

obransy, dopravy, zemědělství

Předseda vlády

⁶⁹ Usnesení vlády České republiky ze dne 19. května 1993 č. 246 k návrhu zásad Integrovaného záchranného systému

Příloha k usnesení vlády ze dne 19. května 1993 č. 246

Zásady integrovaného záchranného systému

Zásada č.1

Integrovaný záchranný systém (dále jen "IZS") je systém vazeb zabezpečující koordinovaný postup záchranných, pohotovostních, odborných a jiných služeb (dále jen "složek"), orgánů státní správy a samosprávy, fyzických a právnických osob při likvidaci havárií.

Zásada č.2

Základní složky působící v IZS, které udržují nepřetržitou pohotovost pro ohlášení vzniku havárie a pro schopnost rychle zasáhnout na místě havárie jsou požární ochrana, zdravotnická záchranná služba a policie.

Podle charakteru a rozsahu havárie působí v IZS další složky, zejména Civilní obrana, hygienická služba, Báňská záchranná služba, radiační a monitorovací síť, Letecká záchranná služba, jednotky provozovatelů rizikové činnosti apod.

Zásada č.3

Právní postavení jednotlivých složek není zavedením IZS dotčeno. Jejich práva, povinnosti, odpovědnost a systém řízení vyplývají z jednotlivých právních předpisů.1)

Zásada č.4

Odpovědnost za řízení IZS má ministr vnitra, přednostové okresních úřadů a primátoři hl.m. Prahy, Brna, Ostravy a Plzně.

V případě vzniku zemí (oblastí) se počítá s obdobnou odpovědností představitele státní správy v těchto územně správních celcích.

Zásada č.5

Ministerstvo obrany umožní pro potřeby likvidace havárií využití sil a prostředků Civilní obrany pro varování obyvatel, kolektivní a individuální ochranu obyvatel, vojenských záchranných pluků CO a umožní využití skladů humanitární pomoci.

Ministr obrany na žádost ministra vnitra rozhodne o nasazení vybraných sil a prostředků Armády České republiky pro potřeby likvidace havárií.

1) Např. zákon ČNR č.133/85 Sb., o požární ochraně, ve znění zákona ČNR č.425/1990 Sb., zákon ČNR č.283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění zákona č.26/1993 Sb., zákon č.20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů, úplné znění zákon č.86/1992 Sb., zákon ČNR č.425/1990 Sb., o okresních úřadech, úpravě jejich působnosti a o některých dalších opatřeních s tím souvisejících, ve znění pozdějších předpisů, úplné znění zákon č.403/1992 Sb.

Zásada č.6

Ministerstvo hospodářství a ministerstvo dopravy umožní pro potřebu IZS využití opatření hospodářské mobilizace, zejména krizových plánů.2)

Zásada č.7

Vláda ČR zřizuje Ústřední havarijní komisi jako svůj poradní orgán pro prevenci a likvidaci havárií a jejím řízením pověřuje ministra vnitra.

Ministerstvo vnitra je ústředním orgánem odpovědným za organizaci IZS, zřizuje operační a informační středisko IZS a vede dokumentaci IZS pro potřebu Ústřední havarijní komise.

Ministr vnitra je odpovědný za koordinaci prací nižších územních orgánů státní správy a samosprávy a může převzít řízení likvidace havárie v případě, kdy havárie přesahuje území jednoho z těchto územně správních celků nebo státní hranici.

Zásada č.8

Přednostové okresních úřadů a primátoři hl. m. Prahy, Brna, Ostravy a Plzně zřizují havarijní komisi³) jako svůj poradní orgán pro prevenci a likvidaci havárií.4)

Okresní úřady a magistráty hl. m. Prahy, Brna, Ostravy a Plzně zřizují operační a informační středisko IZS a vedou dokumentaci IZS.

Územní představitelé státní správy jsou odpovědní za likvidaci havárií ve svých územně správních celcích.

Zásada č.9

Ministr vnitra a územní představitelé státní správy mohou složkám ukládat úkoly, pokud to vyplývá z právních předpisů.5)

Při likvidaci havárie řídí součinnost složek velitel jednotek požární ochrany do doby než převezme řízení územní představitel státní správy. Pokud na místě není velitel jednotek požární ochrany, řídí součinnost velitel (vedoucí) té složky, která provádí stěžejní činnost.

2) *Nařízení vlády České a Slovenské federativní republiky č.284/1992 Sb., o opatřeních hospodářské mobilizace a usnesení vlády České republiky č.55/1993.*

3) *Např. usnesení vlády č.300/1985, usnesení vlády č.187/1992.*

4) *Návrh zákona ministerstva životního prostředí o prevenci a likvidaci havárií.*

5) *Např. zákon č.425/1990 Sb., o okresních úřadech, úpravě jejich působnosti a o některých dalších opatřeních s tím souvisejících, ve znění pozdějších předpisů, úplné znění zákon č. 403/1992 Sb. a zákon ČNR č.367/1990 Sb.,o obcích (obecní zřízení) ve znění pozdějších předpisů.*

Zásada č.10

Havarijní komise v oblasti likvidací havárií řeší zejména problematiku vzájemné informovanosti, přípravy složek a jejich postup při společném zásahu. Členy havarijní komise jsou vedoucí pracovníci složek IZS, zástupci orgánů státní správy a zástupci samospráv obcí. Dále mohou být členy havarijní komise právnické a fyzické osoby a zástupci občanských iniciativ.

Podrobnosti o havarijních komisích, jejich činnosti a vnitřní organizaci stanoví Statut havarijní komise, který vydá ministerstvo vnitra.

Zásada č.11

Operační a informační středisko IZS je pracovně přiřčeno k operačnímu středisku požární ochrany. Operační a informační středisko IZS plní zejména tyto úkoly:

- a) soustřeďuje dokumentaci a eviduje činnost IZS,
- b) přijímá a vyhodnocuje informace o haváriích,
- c) plní organizační a další úkoly při zabezpečení činnosti IZS.

Zásada č.12

Dokumentaci IZS tvoří:

a) poplachový plán IZS, který slouží pro organizaci povolávání složek a definuje poplachové stupně,

b) zásady organizace a řízení při společném zásahu, které stanoví podrobnosti pro koordinaci složek na místě zásahu,

c) vnitřní a vnější havarijní plány právnických osob a územních celků.

Vzory dokumentace IZS uvedené pod písmenem a) a b) a metodiku pro zpracování vnějšího havarijního plánu vydá ministerstvo vnitra v dohodě s ústředními orgány státní správy.

Zásada č.13

Dosavadní způsob financování jednotlivých složek působících v IZS není dotčen, finanční prostředky nad rámec působnosti složek spojené s činností IZS uplatňuje ministerstvo vnitra a přednostové okresních úřadů.

PŘÍLOHA B

Hasičský záchranný sbor České republiky

1. 1. 2001 kdy nabyly účinnosti zákon č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky, zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, v PZ a zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení, v PZ se stal HZS ČR hlavním koordinátorem IZS. Toto bylo zapříčiněno rozšířením působnosti Ministerstva vnitra o problematiku krizového řízení, civilního nouzového plánování, ochrany obyvatelstva a IZS na základě kvalitního krizového řízení zásahů HZS ČR proti mimořádným událostem při povodních v roce 1997. Dále také došlo ke sloučení ředitelství HZS ČR s Hlavním úřadem civilní ochrany. Po vzoru dalších evropských zemí tak nyní spadá oblast civilní ochrany pod HZS ČR.

Poslání Hasičského záchranného sboru České republiky

Hlavním úkolem HZS ČR je dle zákona č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky, v PZ ochrana životů, zdraví obyvatel a majetku před požáry. Dále je jeho poslání poskytovat účinnou pomoc při mimořádných událostech. V současné jsou tak hlavní náplní HZS ČR záchranné a likvidační práce při automobilových nehodách, povodních, chemických haváriích atp. Úkolem HZS ČR je také koordinace složek IZS při mimořádných událostech.

Tyto úkoly vykonává HZS ČR skrz jednotky požární ochrany. Jednotkami požární ochrany hasičský záchranný sbor rozumí „*organizovaný systém tvořený odborně vyškolenými osobami (hasiči), požární technikou (automobily) a věcnými prostředky požární ochrany (výbava automobilů, agregáty, apod.)*“⁷⁰. Jednotky požární ochrany zajišťují jak operační tak organizační řízení HZS ČR. Zajišťují tedy jak samotné zásahy při mimořádných událostech, tak i přípravu technické, organizační a odborné způsobilosti sil a prostředků požární ochrany k plnění úkolů jednotek požární ochrany.

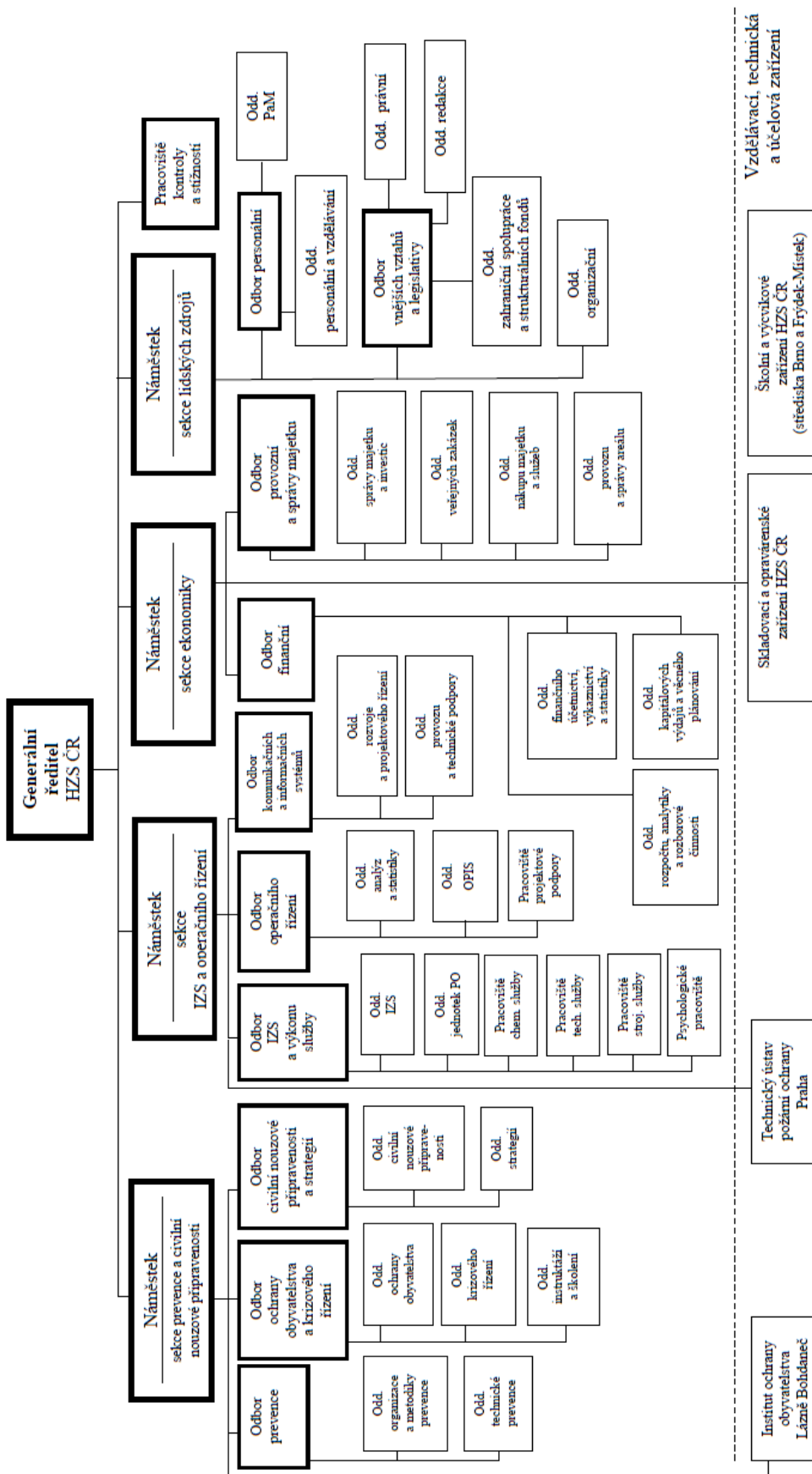
Organizace Hasičského záchranného sboru České republiky

HZS ČR je centrálně řízená složka IZS, jejímž nejvyšším orgánem je **Generálním ředitelstvím Hasičského záchranného sboru České republiky**, v jehož čele stojí generální ředitel. Generální ředitelství HZS ČR je organizační složkou Ministerstva vnitra. Generální ředitelství také zřizuje centrální operační a informační středisko IZS. Centrální OPIS zajišťuje

⁷⁰ HZS ČR. GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR. *Jednotky PO* [online]. [cit. 2013-12-13]. Dostupné z: <<http://www.hzscr.cz/clanek/jednotky-po-961839.aspx>>.

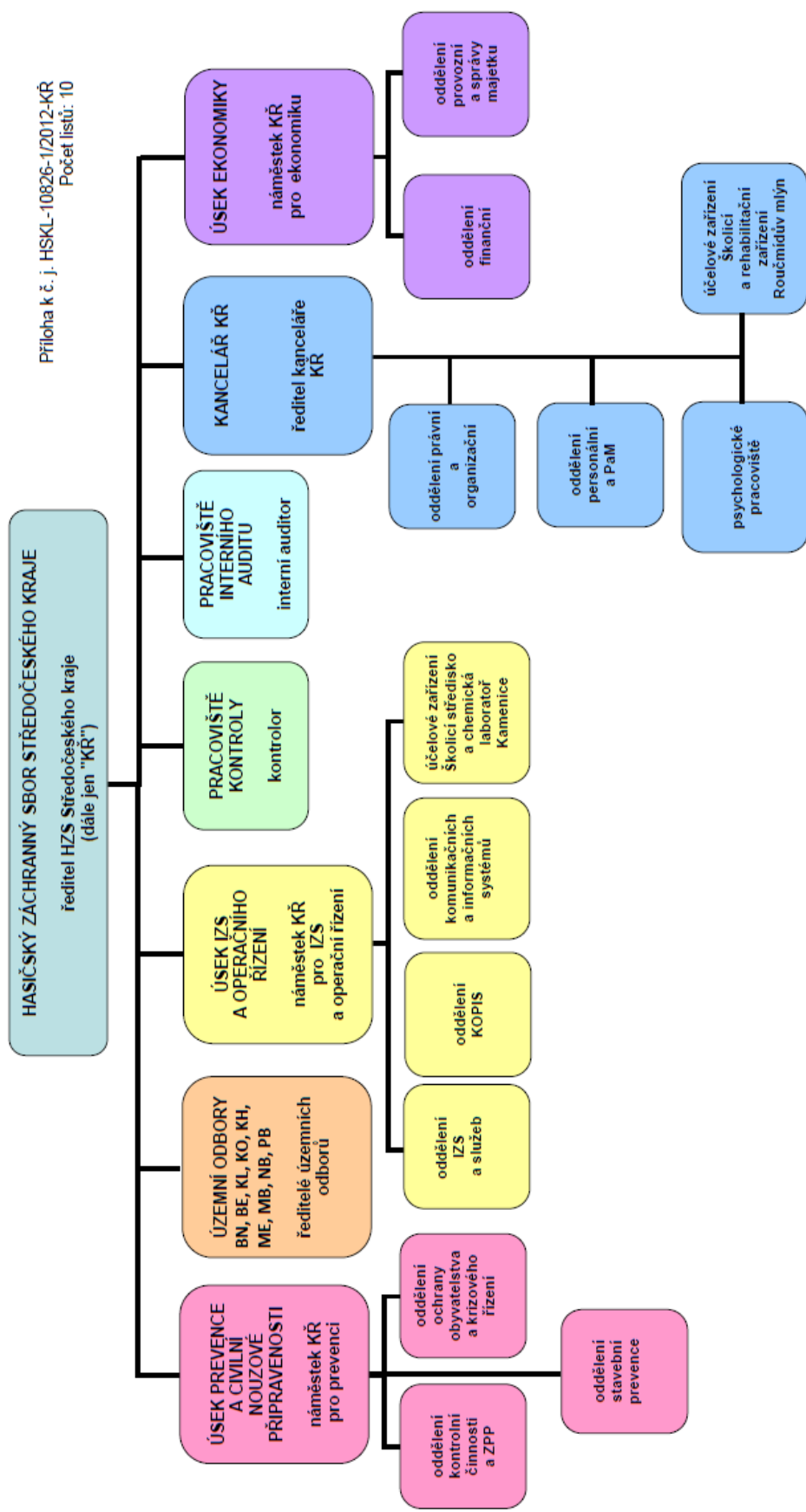
koordinaci jednotlivých složek IZS při společném zásahu. Organizační struktura Generálního ředitelství HZS ČR je k nahlédnutí zde:

Schéma organizační struktury MV-generálního ředitelství HZS ČR
(stav k 1.12.2012)

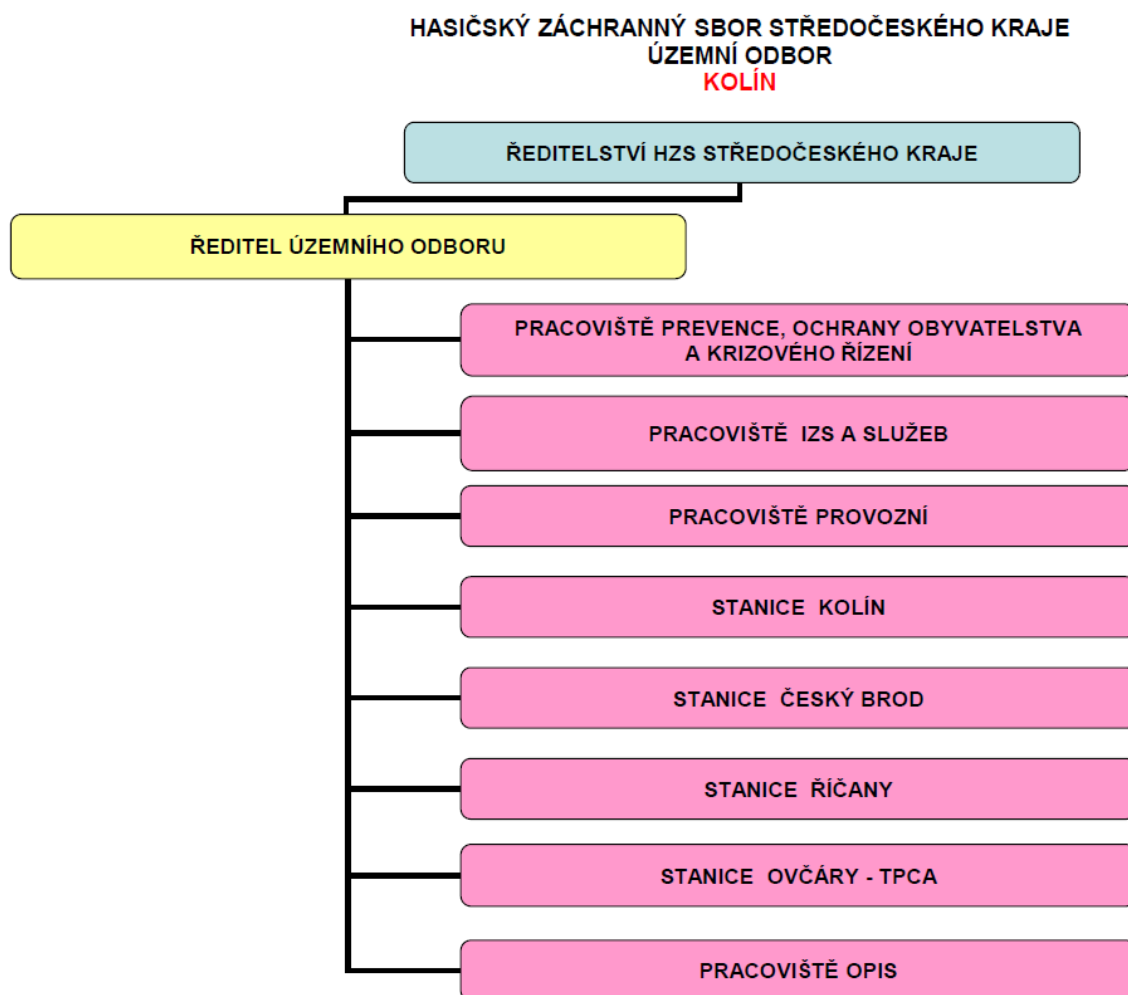
Zdroj: <http://www.hzscr.cz/clanek/uvod-hasicsky-zachranny-sbor-cr-organizacni-struktura.aspx>

Výkonnou složkou jsou potom **hasičské záchranné sbory krajů**. Tyto sídlí s výjimkou Středočeského kraje v krajském městě a v ČR je jich tedy celkem 14. V čele HZS krajů stojí krajsí ředitelé. HZS krajů jsou organizačními složkami státu a účetními jednotkami, takže jejich příjmy a výdaje jsou součástí rozpočtové kapitoly Ministerstva vnitra. Jako příklad je uvedena organizační struktura HZS Středočeského kraje:

Hlavním úkolem HZS krajů je dle zákona koordinace záchranných a likvidačních prací a kooperace s hejtmany na strategickém řízení IZS krajů. HZS krajů také zřizují krajská operační a informační střediska IZS (KOPIS). KOPIS slouží jako kontaktní místo k podání žádosti o poskytnutí pomoci v případě mimořádné události a ke koordinaci jednotlivých složek u konkrétního zásahu při mimořádné události. HZS ČR pro tyto účely provozuje tísňové linky 150 (tísňová linka HZS ČR) a 112 (mezinárodní číslo tísňového volání).⁷¹

HZS krajů se dále člení na **územní odbory HZS kraje**. Jednotlivé územní odbory působí na území okresů a sídlí zpravidla v bývalých okresních městech. Územní odbory HZS jsou řízeny řediteli územních odborů a také zřizují operační a informační středisko IZS. K nahlédnutí je uvedena organizační struktura územního odboru HZS Kolín:

Zdroj: <http://www.hzscr.cz/soubor/organizacni-struktura-hzs-stredoceskeho-kraje-graficke-znazorneni.aspx>

⁷¹ Zákon č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů, v PZ, § 2

Územní odbory HZS dle zákona plní úkoly obcí s rozšířenou působností.

Územní odbory HZS mají ve své struktuře **stanice HZS kraje**. Jednotlivé stanice HZS působí zpravidla v obcích s rozšířenou působností a jsou řízeny velitelem stanice. Velitel stanice má za úkol spolupracovat se stálou pracovní skupinou krizového štábu obce s rozšířenou působností. Dále koordinuje a připravuje záchranné a likvidační práce ve svém správním území.

Mimo základní organizační strukturu potom v HZS ČR působí Záchranný útvar, jehož základním posláním jsou primárně záchranné a humanitární činnosti. Konkrétně se jedná o vyhledávání a záchrana osob ze zavalených objektů, potápěčské a zemní práce, demoliční práce, radiační a chemický průzkum, evakuace a nouzové přežití obyvatelstva. Z velké části se Záchranný útvar věnuje také školící a výcvikové činnosti pro další složky IZS.⁷²

Mezi další organizační součásti HZS ČR potom patří SOŠ požární ochrany a VOŠ požární ochrany ve Frýdku-Místku, Technický ústav požární ochrany a Školící a výcvikové zařízení HSZČR nebo Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč, jejichž primárním posláním je vzdělávání a výzkum v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva.

⁷² GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR. *Hlavní úkoly a zaměření Záchranného útvaru* [online]. [cit. 2013-12-14]. Dostupné z: <<http://www.hzscr.cz/clanek/hlavni-ukoly-a-zamereni-zachranneho-utvaru-hzs-cr.aspx>>.

PŘÍLOHA C

Policie České republiky

Součástí IZS se stala PČR také 1. 1. 2001 kdy nabyl účinnosti zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, v PZ a zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení, v PZ. Do současné podoby se ale fungování PČR dostalo až 1. 1. 2009, kdy nabyl účinnosti zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, v PZ.

Poslání Policie České republiky

Dle definice zákona č. 273/2008 Sb. je PČR jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor, jehož úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti.⁷³ PČR se v současnosti věnuje především pořádkové činnosti a regulaci dopravy. PČR dále také provozuje tísňovou linku 158 pro podání žádosti o poskytnutí pomoci v případě mimořádné události.

V rámci IZS plní PČR při mimořádných událostech tyto činnosti:

- uzavírání zájmových prostorů a regulace vstupu a opuštění těchto prostor,
- regulace dopravy v prostoru mimořádné události,
- šetření okolnosti vzniku mimořádné situace k objasnění příčin jejího vzniku,
- řešení ochrany a zabezpečení movitého a nemovitého majetku a eventuálně eliminace kriminální činnosti při vzniku mimořádné situace,
- plnění dalších úkolů podle pokynu velitele zásahu nebo řídicí složky IZS.⁷⁴

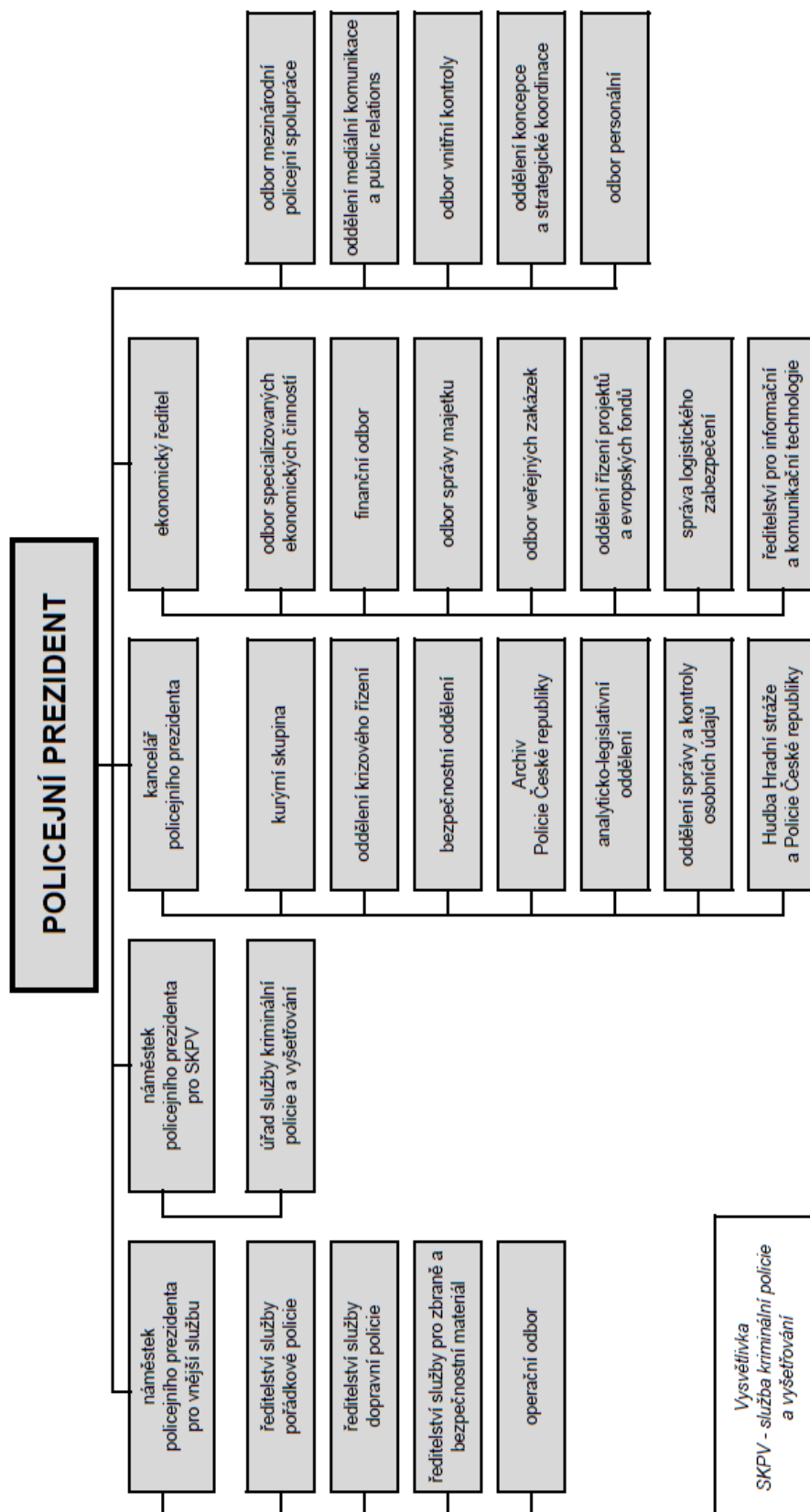
Organizace Policie České republiky

PČR je centrálně řízenou složkou IZS rezortně spadající pod Ministerstvo vnitra. Nejvyšším orgánem Policie České republiky je **Policejní prezidium**, v jehož čele stojí policejní prezident. Organizační schéma Policejního prezidia České republiky vypadá následovně:

⁷³ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, v PZ, § 1 a 2

⁷⁴ FIALA, Miloš; VILÁŠEK, Josef. *Vybrané kapitoly z ochrany obyvatelstva*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2010, 208 s. ISBN 978-80-264-1856-2. Strana 125

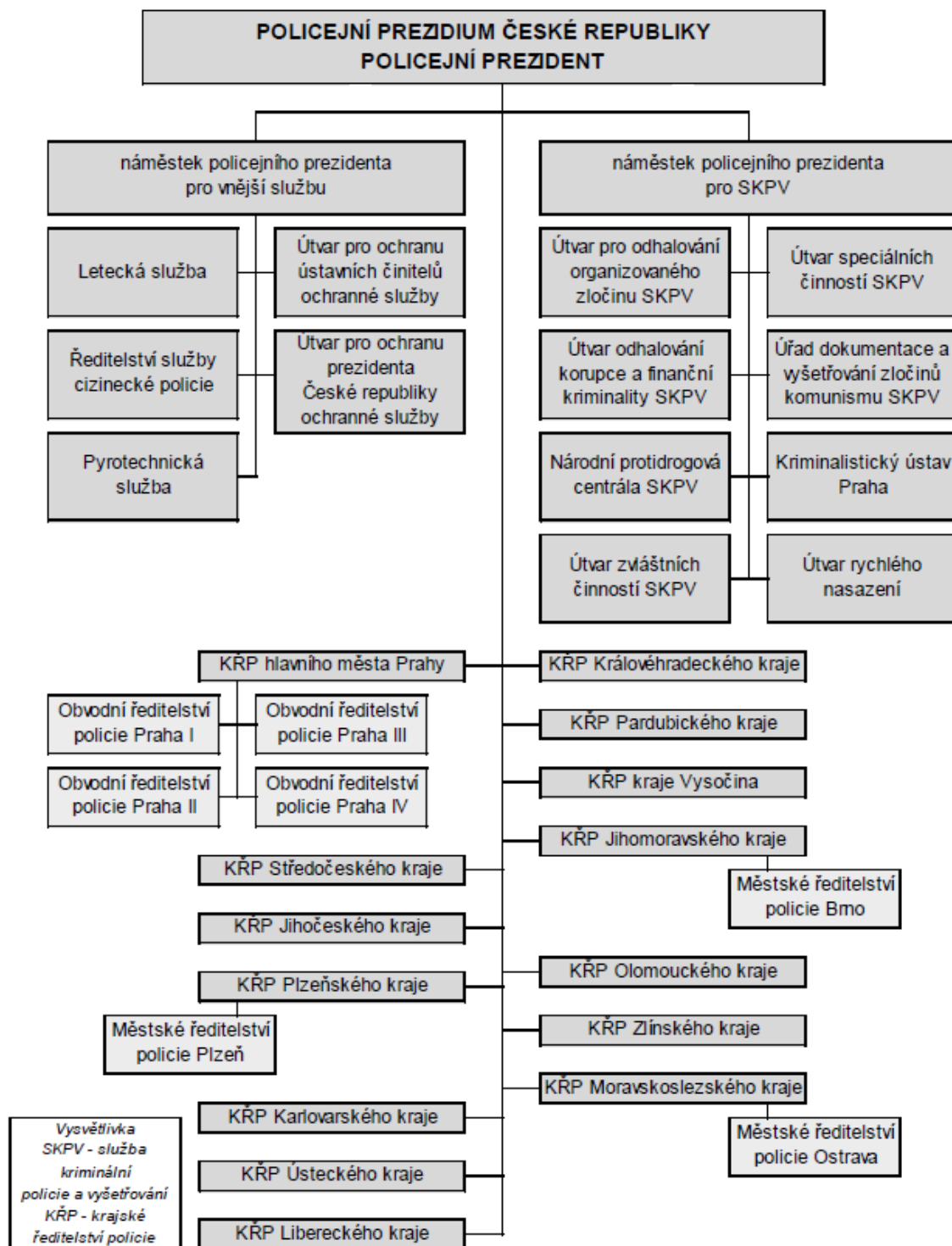
Organizační schéma Policejního prezidia České republiky

Zdroj: <http://www.policie.cz/soubor/organizacni-schema-policejního-prezidia-česke-republiky-786566.aspx>

Problematiku IZS řeší na úrovni Policejního prezidia oddělení krizového řízení a bezpečnostní oddělení. Policejní prezidium zejména určuje cíle rozvoje policie, řeší koncepci její organizace a řízení a stanoví úkoly jednotlivých služeb.⁷⁵

Dle Organizačního schéma PČR, které naleznete níže, jsou dalším organizačním stupněm PČR **krajská ředitelství policie**, jež jsou řízeny krajským ředitelem.

⁷⁵ VOKOUŠ, Jiří. *Policie České republiky: pomáhat a chránit*. 2. vyd. Praha: Policejní prezidium České republiky, 2010, 84 s. ISBN 978-80-254-7701-4. Strana 6

Problematiku IZS řeší na krajské úrovni skupina krizového řízení, která podléhá krajskému ředitelství PČR. Krajská ředitelství policie jsou útvary s územně vymezenou působností a představují samostatné organizační složky státu, jež při plnění úkolů policie samostatně hospodaří s finančními prostředky ze státního rozpočtu. Na návrh krajského ředitele může potom policejní prezident zřídit i další teritoriální útvary, které jsou krajskému ředitelství PČR podřízeny.⁷⁶

Dále v PČR působí **útvary s celostátní působností**. Tyto plní vysoce specializované úkoly po celém území České republiky. Některé pouze poskytují specifický servis ostatním policejním útvarům. Jiné se potom například specializují na odhalování korupce, organizovaného zločinu a drogové kriminality. Další například potírají závažnou finanční kriminalitu nebo zajišťují ochranu prezidentu republiky a dalším ústavním činitelům.⁷⁷

Dalšími organizačními složkami, které zajišťují vzdělávací a školicí činnosti PČR jsou policejní školy. Jedná se konkrétně o Vyšší policejní školu MV v Praze, Vyšší policejní školu a Střední policejní školu MV v Holešově, Vyšší policejní školu MV pro kriminální policii a Policejní akademii České republiky v Praze.

⁷⁶ VOKOUŠ, Jiří. *Policie České republiky: pomáhat a chránit*. 2. vyd. Praha: Policejní prezidium České republiky, 2010, 84 s. ISBN 978-80-254-7701-4. Strana 6

⁷⁷ tamtéž

PŘÍLOHA D

Zdravotnická záchranná služba

Fungování zdravotnické záchranné služby (dále jen „ZZS“) v dnešní podobě IZS se řídí zákonem č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě, který nabyl účinnosti 1. 4. 2012. Do této doby se ZZS řídily pouze vyhláškou Ministerstva zdravotnictví č. 343/1992 o zdravotnické záchranné službě.

Poslání Zdravotnické záchranné služby

Hlavním posláním ZZS je na základě tísňové výzvy, poskytnout zejména přednemocniční neodkladnou péče osobám se závažným postižením zdraví nebo v přímém ohrožení života. Přednemocniční neodkladnou péčí se v zákoně rozumí neodkladná péče poskytovaná pacientovi na místě vzniku závažného postižení zdraví nebo přímého ohrožení života a během jeho přepravy k cílovému poskytovateli akutní lůžkové péče. ZZS tedy ošetřují pacienty se vzniklým onemocněním, úrazem nebo jiným zhoršením zdravotního stavu, které působí prohlubování chorobných změn, jež mohou vést bez neprodleného poskytnutí zdravotnické záchranné služby ke vzniku dlouhodobých nebo trvalých následků, případně až k náhlé smrti, nebo náhle vzniklou intenzivní bolestí nebo náhle vzniklými změnami chování postiženého, jež ohrožuje zdraví nebo život jeho samého nebo jiných osob. Pacientem v přímém ohrožení života potom zákon rozumí osobu, jež je ohrožená náhlým selháním některé ze základních životních funkcí lidského organismu.⁷⁸

Neodkladnou péči poskytují postiženým osobám výjezdové skupiny ZZS. Tyto se člení na výjezdové skupiny rychlé lékařské pomoci, jejichž členem je lékař, a výjezdové skupiny rychlé zdravotnické pomoci, jejichž členy jsou zdravotničtí pracovníci nelékařského zdravotnického povolání. Dále lze výjezdové skupiny dělit dle užívaných dopravních prostředků na výjezdové skupiny pozemní, letecké a vodní.⁷⁹

ZZS provozuje Zdravotnická operační střediska, která přijímají tísňová volání na lince 155.

Organizace Zdravotnické záchranné služby

ZZS má decentralizované řízení. Ministerstvo zdravotnictví v případě ZZS věnuje pouze metodickému řízení. **Zřizovatelem jednotlivých poskytovatelů ZZS jsou kraje.** V České republice v dnešní době existuje 14 poskytovatelů ZZS analogicky k počtu krajů.

⁷⁸ Zákon č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě, v PZ, § 3

⁷⁹ Zákon č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě, v PZ, § 13

Ředitelství poskytovatele ZZS kraje je nejvyšším orgánem krajské ZZS. Zajišťuje především činnosti ekonomického, organizačního a technického charakteru.⁸⁰

Poskytovatel ZZS kraje také zřizuje **Zdravotnické operační středisko (ZOS)**. Hlavním úkolem ZOS je příjem a vyhodnocení tísňových volání. ZOS také přebírá a vyhodnocuje výzvy a vyznění od PČR a HZS ČR. Na základě těchto výzev nebo tísňových volání potom ZOS vydává pokyny výjezdovým skupinám a koordinuje předávání pacientů cílovým poskytovatelům akutní lůžkové péče.⁸¹

Výjezdové základny jsou zřizovány na území kraje, kde působí příslušný poskytovatel ZZS. Z výjezdových základen jsou na pokyn ZOS vysílány výjezdové skupiny. Výjezdové základny jsou umístěny tak, aby byla splněna zákonem požadovaná dostupnost ZZS, která je dána plánem pokrytí území kraje výjezdovými základnami ZZS. Tento plán stanoví počet a rozmístění výjezdových základen v závislosti na demografických, topografických a rizikových parametrech území jednotlivých obcí tak, aby byla dosažena dojezdová doba do 20 minut od nejbližší výjezdové základny.⁸²

Další organizační složkou poskytovatele ZZS kraje je **pracoviště krizové připravenosti**. Tato organizační složka slouží ke koordinaci úkolů vyplývajících pro poskytovatele ZZS z krizového plánu kraje, havarijního plánování a dokumentace IZS. Konkrétně se jedná o poskytování psychosociálních intervenčních služeb pro zaměstnance poskytovatele ZZS a poskytování vzdělávání a výcviku pro plnění úkolů poskytovatele ZZS v oblasti krizového řízení, urgentní medicíny a medicíny katastrof.⁸³

Jako příklad organizační struktury poskytovatele ZZS lze uvést strukturu ZZS Pardubického kraje:

⁸⁰ Zákon č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě, v PZ, § 10

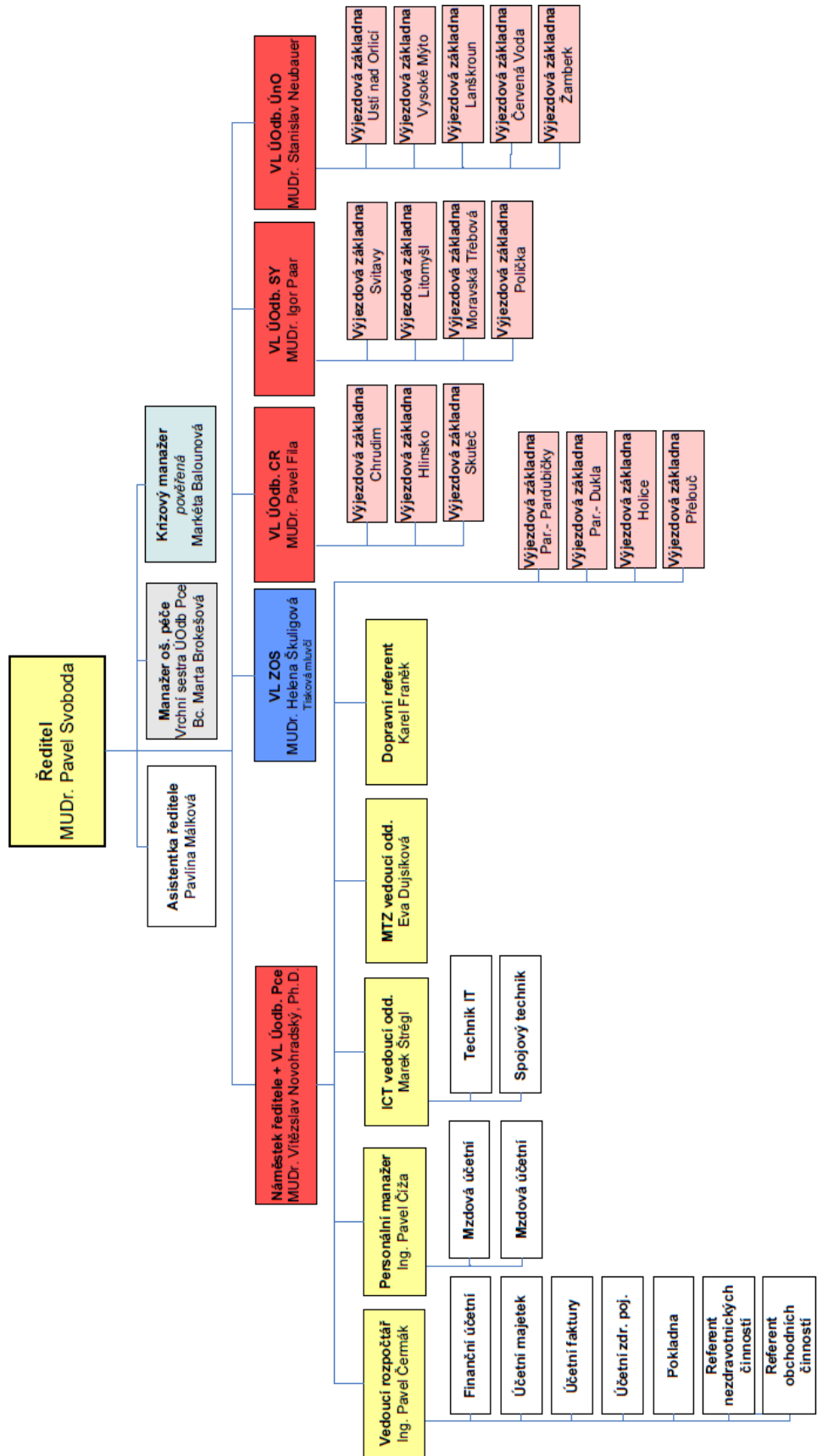
⁸¹ Zákon č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě, v PZ, § 11

⁸² Zákon č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě, v PZ, § 5

⁸³ Zákon č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě, v PZ, § 16

Organizační struktura ZZS PAK

Platná od 1.11. 2013

PŘÍLOHA E

Ostatní složky integrovaného záchranného systému

Složkou IZS se mohou stát i další subjekty mimo základních složek. Složkou IZS se subjekt stane na základě uzavření dohody o poskytnutí pomoci, kterou lze uzavřít preventivně nebo až při průběhu záchranných a likvidačních prací. Konkrétně se sjednává rozsah osobní nebo věcné pomoci pro potřeby těchto prací. Dohody o poskytnutí pomoci lze sjednat například s Generálním ředitelství HZS ČR a HZS krajů.⁸⁴

Mezi jednu z nejdůležitějších ostatních složek IZS patří **Armáda České republiky (AČR)**. Její pomoc je nenahraditelná především v případě rozsáhlých mimořádných událostí, jako jsou například povodně. Z podstaty své běžné činnosti je AČR schopná pomoci při záchranných a likvidačních pracích nasazením specializovaných ženíjních, leteckých a protichemických praporů. AČR je také schopná výrazně pomoci při logistickém zabezpečení či při zajištění veřejného pořádku a bezpečnosti objektů.

Mezi další důležité složky IZS patří **občanská sdružení hasičů**. V České republice působí konkrétně Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, dále Česká hasičská jednota a v neposlední řadě Moravská hasičská jednota. Tato sdružení působí v oblasti požární ochrany na základě zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně. V rámci IZS se zaměřují především na likvidaci požárů a jiných mimořádných událostech a odstraňování jejich následků, dále se věnují práci s mládeží a provádějí odbornou přípravu k získání odborné způsobilosti v požární ochraně a preventivních protipožárních opatřeních.⁸⁵

Český červený kříž (ČČK) je také důležitou složkou IZS. ČČK je součástí Mezinárodního hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce. V rámci IZS na území České republiky působí jako výlučně uznaná pomocná organizace vojenské zdravotnické služby. Zajišťuje výchovu obyvatelstva pro poskytnutí první předlékařské pomoci, podílí se na přípravách v oblasti ochrany obyvatelstva, ale také přímo poskytuje zdravotnické, záchranné, sociální a další humanitární služby. V rámci kolektivního členství existuje v ČČK **Vodní záchranná služba**, která funguje především jako preventivní záchranná služba zajišťující bezpečnost na frekventovaných vodních plochách v letní sezoně. Dalším kolektivním členem ČČK je **Svaz záchranných brigád kynologů**, který se věnuje záchranným pracím za pomoci speciálně vycvičených psů. Tento svaz je schopen, díky krajským zásahovým jednotkám, po požádání

⁸⁴ Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, v PZ, § 21

⁸⁵ FIALA, Miloš; VILÁŠEK, Josef. *Vybrané kapitoly z ochrany obyvatelstva*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2010, 208 s. ISBN 978-80-264-1856-2. Strana 126 - 129

úze spolupracovat se základními složkami IZS. Dalším důležitým kolektivním členem ČČK je **Horská služba**. Horská služba slouží především k záchraně a poskytnutí první pomoci v horách v průběhu celého roku.

Mezi méně známe ostatní složky IZS potom řadíme zařízení civilní ochrany, jež se užívá například pro účely varování, evakuace a ukrytí, dále sem také řadíme odborné komunální služby a havarijní služby v plynárenské, vodárenské a elektrikářské oblasti.